

Civilutskottets betänkande 2018/19:CU6

Ersättningsrätt och insolvensrätt

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden som behandlas i betänkandet, främst med hänvisning till pågående utredningar och arbeten. Motionsyrkandena handlar bl.a. om distansutmätning, avlägsnande av otillåtna bosättningar, skuldsanering och budget- och skuldrådgivning, företagsrekonstruktion samt skärpt kontroll vid konkursansökan.

I betänkandet finns nio reservationer (M, C, KD, L) och två särskilda yttranden (SD, L).

Behandlade förslag

Ett trettiotal yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2018/19.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Utskottets överväganden	7
Obligatorisk hemförsäkring	7
Obligatorisk reseförsäkring	8
Trafikskadeersättning	10
Fullvärdesförsäkringsvillkor	15
Barnförsäkringar	17
Fordonsrelaterade skulder och fordonsmålvakter	21
Distansutmätning	26
Inkassolagen	28
Avlägsnande av otillåtna bosättningar	30
Skuldsanering och budget- och skuldrådgivning	34
Företagsrekonstruktion	41
Skärpt kontroll vid konkursansökan	43
Konkurslagen och lönetvisteförhandlingar	45
Beräkning av förbehållsbeloppet vid löneutmätning	47
Reservationer	49
1. Distansutmätning, punkt 7 (M)	49
2. Avlägsnande av otillåtna bosättningar, punkt 9 (KD)	49
3. Betalningsplanens längd vid skuldsanering, punkt 10 (M, C, KD, L)	50
4. Skuldsanering och budget- och skuldrådgivning i övrigt, punkt 11 (M)	51
5. Skuldsanering och budget- och skuldrådgivning i övrigt, punkt 11 (C, L)	52
6. Skuldsanering och budget- och skuldrådgivning i övrigt, punkt 11 (KD)	53
7. Företagsrekonstruktion, punkt 12 (M)	54
8. Skärpt kontroll vid konkursansökan, punkt 13 (KD)	54
9. Beräkning av förbehållsbeloppet vid löneutmätning, punkt 15 (KD)	55
Särskilda yttranden	56
1. Fordonsrelaterade skulder och fordonsmålvakter, punkt 6 (SD)	56
2. Fordonsrelaterade skulder och fordonsmålvakter, punkt 6 (L)	56
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	58
Motioner från allmänna motionstiden 2018/19	58

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Obligatorisk hemförsäkring**

Riksdagen avslår motionerna
2018/19:713 av Anders Österberg (S) och
2018/19:1133 av Anders Hansson (M).

2. **Obligatorisk reseförsäkring**

Riksdagen avslår motion
2018/19:1585 av Lotta Olsson (M).

3. **Trafikskadeersättning**

Riksdagen avslår motion
2018/19:1100 av Johanna Haraldsson m.fl. (S) yrkande 1.

4. **Fullvärdesförsäkringsvillkor**

Riksdagen avslår motion
2018/19:190 av Johnny Skalin (SD).

5. **Barnförsäkringar**

Riksdagen avslår motion
2018/19:1058 av Pia Nilsson m.fl. (S).

6. **Fordonsrelaterade skulder och fordonsmålvakter**

Riksdagen avslår motionerna
2018/19:304 av Mikael Strandman (SD),
2018/19:590 av Lotta Finstorp (M),
2018/19:949 av Hans Hoff (S),
2018/19:1121 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkande 27,
2018/19:1759 av Johan Hultberg (M) yrkandena 1 och 2,
2018/19:1775 av Lars Mejern Larsson m.fl. (S),
2018/19:2589 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 15 och 16 samt
2018/19:2765 av Mikael Oscarsson (KD) yrkandena 1 och 6.

7. **Distansutmätning**

Riksdagen avslår motionerna
2018/19:1352 av Maria Malmer Stenergard (M) och
2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 20.

Reservation 1 (M)

8. **Inkassolagen**

Riksdagen avslår motion
2018/19:191 av Johnny Skalin (SD).

9. Avlägsnande av otillåtna bosättningar

Riksdagen avslår motion

2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkandena 61–63.

Reservation 2 (KD)

10. Betalningsplanens längd vid skuldsanering

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2830 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 3 i denna del,

2018/19:2838 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 7 i denna del och

2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 56.

Reservation 3 (M, C, KD, L)

11. Skuldsanering och budget- och skuldrådgivning i övrigt

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:337 av Markus Wiechel (SD) yrkande 4,

2018/19:2830 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 1 och 3 i denna del,

2018/19:2838 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 7 i denna del och

2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 55.

Reservation 4 (M)

Reservation 5 (C, L)

Reservation 6 (KD)

12. Företagsrekonstruktion

Riksdagen avslår motion

2018/19:2829 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 3.

Reservation 7 (M)

13. Skärpt kontroll vid konkursansökan

Riksdagen avslår motion

2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 57.

Reservation 8 (KD)

14. Konkurslagen och lönetvisteförhandlingar

Riksdagen avslår motion

2018/19:754 av Isak From och Åsa Karlsson (båda S).

15. Beräkning av förbehållsbeloppet vid löneutmätning

Riksdagen avslår motion

2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 47.

Reservation 9 (KD)

Stockholm den 26 februari 2019

På civilutskottets vägnar

Emma Hult

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Hult (MP), Larry Söder (KD), Johan Löfstrand (S), Mats Green (M), Elin Lundgren (S), Mikael Eskilandersson (SD), Leif Nysmed (S), Ola Johansson (C), Lars Beckman (M), Roger Hedlund (SD), Sanne Lennström (S), Angelica Lundberg (SD), David Josefsson (M), Ola Möller (S), Maria Stockhaus (M), Jon Thorbjörnson (V) och Juno Blom (L).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet ett trettiotal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2018/19 i olika ersättnings-, insolvens- och utsökningsrättsliga frågor. Motionsyrkandena handlar bl.a. om distansutmätning, avlägsnande av otillåtna bosättningar, skuldsanering och budget- och skuldrådgivning, företagsrekonstruktion samt skärpt kontroll vid konkursansökan.

Förslagen i motionerna finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Obligatorisk hemförsäkring

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om obligatorisk hemförsäkring. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden.

Motionerna

I motion 2018/19:713 föreslår Anders Österberg (S) ett tillkännagivande om att regeringen bör se över möjligheten att införa en obligatorisk hemförsäkring för dem som bor i den s.k. allmännyttan.

I motion 2018/19:1133 föreslår Anders Hansson (M) ett liknande tillkännagivande om att regeringen bör ta initiativ till en översyn av möjligheten att införa en obligatorisk hemförsäkring för boende i flerfamiljshus.

Bakgrund

En hemförsäkring är en kombinerad försäkring som omfattar egendomsskydd, rättsskydd, överfallsskydd, ansvarsskydd (skadeståndsskydd) och reseskydd. En hemförsäkring kan tecknas individuellt eller som gruppörsäkring. Det finns ingen skyldighet att teckna en hemförsäkring. Ibland ställer dock hyresvärdar krav på hemförsäkring för att en hyresgäst ska få hyra en lägenhet. I många fackförbundsmedlemskap ingår en kollektiv hemförsäkring. Vidare erbjuder vissa bostadsföretag sina hyresgäster att teckna hemförsäkring som gruppörsäkring. I praktiken omfattas nästan alla som bor i Sverige av en hemförsäkring.

Tidigare behandling

Utskottet har behandlat motionsyrkanden om obligatorisk hemförsäkring vid ett stort antal tillfällen, senast våren 2018 (bet. 2017/18:CU17). Utskottet hänvisade då till sitt ställningstagande i betänkande 2016/17:CU7. Där betonade utskottet, på samma sätt som tidigare, vikten av att så många som möjligt har en hemförsäkring som skyddar mot oförutsedda utgifter för skador, t.ex. till följd av brand, läckage eller inbrott i bostaden. Trots att det är önskvärt att alla och envar har ett så pass bra ekonomiskt skydd som en hemförsäkring erbjuder ansåg utskottet att det inte borde införas något krav på obligatorisk hemförsäkring. I första hand måste det nämligen vara upp till var och en att själv avgöra om och i vilken utsträckning han eller hon vill skaffa sig försäkringsskydd i olika avseenden. Utskottet konstaterade att även

bostadsutskottet tidigare gjort liknande bedömningar när det gäller motionsyrkanden om obligatorisk hemförsäkring för boende (bet. 2001/02:BoU13 och 2004/05:BoU2). Därmed avstyrkte utskottet motionerna. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte någon annan uppfattning än den som riksdagen tidigare gett uttryck för, och motionsyrkandena bör därför avslås.

Obligatorisk reseförsäkring

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om obligatorisk reseförsäkring. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden.

Motionen

I motion 2018/19:1585 föreslår Lotta Olsson (M) ett tillkännagivande om att regeringen bör ta initiativ till en översyn av möjligheten att införa en obligatorisk reseförsäkring som täcker kostnader för sjuktransporter.

Bakgrund

Reseförsäkringar

Reseförsäkringar är inte obligatoriska i Sverige. I alla hemförsäkringar ingår emellertid ett reseskydd som normalt gäller i 45 dagar. Reseskyddet täcker de viktigaste skadehändelser som kan inträffa på en resa, t.ex. sjukvårdskostnader vid akut sjukdom eller olycksfall och sjuktransport hem om det skulle bli nödvändigt. Konsumenternas Försäkringsbyrå uppger på sin webbplats att nästan alla som bor i Sverige omfattas av en hemförsäkring. De allra flesta svenskar som reser utomlands har därför ett reseskydd genom sin hemförsäkring.

En resenär som ska vara borta längre tid än 45 dagar kan komplettera hemförsäkringens reseskydd genom att köpa antingen ett tillägg av sitt hemförsäkringsbolag eller ett fristående tillägg från ett separat reseförsäkringsbolag.

Det allmännas skyldigheter gentemot resenärer

Det allmänna ska genom utlandsmyndigheterna i första hand bistå nödställda svenskar i utlandet genom hjälp till självhjälp. Om självhjälp inte är möjlig aktualiseras lagen (2003:491) om konsulärt ekonomiskt bistånd. Dess huvudsyfte är att göra det möjligt för de personer som omfattas av lagen att

återvända till Sverige efter en tillfällig utlandsvistelse, men där detta försvårats på grund av t.ex. ett rån eller sjukdomsfall och personen saknar medel för sin hemresa eller för sjukvård. Det konsulära ekonomiska biståndet kan beskrivas som ett lån från staten i en nödsituation, och lånet lämnas endast om inga andra möjligheter finns. Statens ansvar i detta sammanhang är således att vara en sista utväg för att få hjälp. Eftersom lånet normalt ska betalas tillbaka vilar det ekonomiska ansvaret fortfarande på den enskilda individen.

Vid kris- eller katastrofsituationer utomlands som kräver insatser som går utöver det vanliga konsulära biståndet aktualiseras lagen (2010:813) om konsulära katastrofinsatser. Lagens utgångspunkt är att den enskilde har ett grundläggande ansvar vid vistelser utomlands. Statens ansvar är sekundärt och kompletterar övriga aktörers insatser. Dessa aktörer kan exempelvis vara reseföretag, försäkringsbolag och det drabbade landet. Beslut om en konsulär katastrofinsats fattas av regeringen. Den enskilde blir ersättningsskyldig till staten för sådana kostnader som direkt kommer honom eller henne till godo och som bör kunna täckas av en eventuell reseförsäkring.

Tidigare behandling

Frågan om obligatorisk reseförsäkring behandlades i propositionen till 2003 års lag om konsulärt ekonomiskt bistånd (prop. 2002/03:69 s. 30). Regeringen gjorde där bedömningen att en obligatorisk reseförsäkring inte var en lämplig lösning för att förbättra försäkringsskyddet för resenärer. Regeringen anförde bl.a. att en sådan försäkring skulle kräva uppbyggandet av en dyrbar administration och att alla resenärer, t.ex. de som reser med bil, ändå inte skulle omfattas. Det var därför mer ändamålsenligt att i första hand pröva andra vägar för att minimera antalet oförsäkrade resenärer. Ökade ansträngningar för att genom information påverka beteendet i fråga om försäkringsskyddet, framför allt i de grupper som i dag ofta reser oförsäkrade, var ett sådant sätt. Vad som anfördes i propositionen om försäkringsskyddet för resenärer ledde inte till några synpunkter från riksdagens sida (bet. 2002/03:JuU16, rskr. 2002/03:209).

I en expertrapport från 2005 års katastrofkommission i SOU 2005:104 Sverige och tsunamin – granskning och förslag (s. 369) uttalades att det förmodligen inte skulle vara lämpligt att kräva att alla resenärer tecknade en obligatorisk reseförsäkring, men att en intensifierad kampanj borde dras igång för att få praktiskt taget alla att ha sådana försäkringar. För att understödja detta skulle resebolagen t.ex. kunna ge rabatter till dem som har försäkringar.

Frågan om obligatorisk reseförsäkring berördes också i propositionen till 2010 års lag om konsulära katastrofinsatser (prop. 2009/10:98 s. 37). Regeringen anförde där, med hänvisning till bl.a. proposition 2002/03:69, att ett införande av en obligatorisk reseförsäkring inte tidigare ansetts vara en lämplig åtgärd dels eftersom en sådan försäkring skulle kräva uppbyggandet av en dyrbar administration, dels eftersom flera resenärer, t.ex. de som reser med bil, ändå inte skulle omfattas. Därtill kom att en stor andel av dem som

reser redan har någon form av frivillig reseförsäkring. Regeringen fann inte anledning att göra någon annan bedömning än vad som tidigare hade gjorts i frågan. Vad som anfördes i propositionen om försäkringsskyddet för resenärer ledde inte till några synpunkter från riksdagens sida (bet. 2009/10:UU20, rskr. 2009/10:250).

Utskottet har också vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden motsvarande det som nu är aktuellt, senast våren 2018 (bet. 2017/18:CU17). Utskottet hänvisade då till sitt ställningstagande i betänkande 2016/17:CU7. Där betonade utskottet vikten av att den som befinner sig på resa har ett fullgott försäkringsskydd. Trots önskvärdheten av att alla och envar har ett så bra ekonomiskt skydd som en reseförsäkring erbjuder ansåg utskottet att det inte gärna kunde komma i fråga att införa något krav på obligatorisk reseförsäkring. I första hand måste det vara upp till var och en att själv avgöra om och i vilken utsträckning han eller hon vill skaffa sig försäkringsskydd i olika avseenden. Därtill kom att de flesta svenskar som reser utomlands har någon form av frivillig reseförsäkring. Vidare torde det enligt utskottet vara tveksamt om det ens är möjligt att bevaka att en ordning med obligatorisk reseförsäkring följs. Motionsyrkandet avstyrktes därför. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte någon annan uppfattning än den som riksdagen tidigare gett uttryck för, och motionsyrkandet bör därför avslås.

Trafikskadeersättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om trafikskadeersättning. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Motionen

I motion 2018/19:1100 av Johanna Haraldsson m.fl. (S) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ta initiativ för en mer rättssäker trafikförsäkring. Enligt motionärerna kritiserar trafikförsäkringen av skadelidande och deras anhöriga. Kritiken handlar bl.a. om att skadelidande anser sig bli misstrodda av försäkringsbolagen och inte får den ersättning som de tycker sig ha rätt till, om att de medicinska rådgivarnas opartiskhet kan ifrågasättas samt om långa handläggningstider och bristfällig information. Även hanteringen i Trafikskadenämnden ifrågasätts, eftersom försäkringsbolagens och deras medicinska rådgivares inflytande anses vara för stort.

Bakgrund

Ersättning från trafikförsäkringen

Den som skadas i en trafikolycka kan få ersättning ur det egna fordonets trafikförsäkring, s.k. trafikskadeersättning. Trafikförsäkringen är en försäkring som skiljer sig från övriga privata försäkringar genom att den är obligatorisk för den som har ett trafikförsäkringspliktigt fordon. Trafikskadeersättning beräknas enligt trafikskadelagen (1975:1410). Vidare finns för själva skaderegleringen bestämmelser i försäkringsavtalslagen (2005:104).

Enligt 7 kap. 1 § försäkringsavtalslagen ska sålunda ett försäkringsbolag som fått underrättelse om ett försäkringsfall utan uppskov vidta de åtgärder som behövs för att skadan ska kunna regleras. Skaderegleringen ska ske skyndsamt med beaktande av den försäkrades och andra skadelidandes behöriga intressen. Försäkringsersättning som inte avser periodiska utbetalningar ska betalas senast en månad efter det att den ersättningsberättigade har anmält försäkringsfallet och lagt fram den utredning som skäligen kan begäras för att fastställa betalningsskyldigheten. Försäkringsbolaget ska betala dröjsmålsränta om betalning inte görs i tid. Om den som gör anspråk på försäkringsersättning uppenbarligen har rätt till åtminstone ett visst belopp, ska detta belopp genast betalas ut i avräkning på den slutliga ersättningen.

Försäkringsbolaget ska vidare enligt 2 kap. 7 § försäkringsavtalslagen vid skaderegleringen lämna information om bl.a. möjligheter att få en tvist om ersättningen prövad och om preskriptionsrisk.

Finansinspektionen bevakar att försäkringsbolagens verksamhet bedrivs enligt s.k. god försäkringsstandard.

Särskilt om Trafikskadenämnden

Enligt 6 § trafikförsäkringsförordningen (1976:359) ska samtliga försäkringsgivare som driver trafikförsäkringsverksamhet i Sverige tillsammans med Trafikförsäkringsföreningen upprätthålla och bekosta en skaderegleringsnämnd, vars reglemente godkänns av regeringen.

Trafikskadenämnden är den skaderegleringsnämnd som avses i förordningen. Enligt gällande reglemente från 2016 har Trafikskadenämnden till uppgift att verka för en enhetlig och skäligen personskadereglering inom trafikförsäkringen. Nämnden lämnar utom rättegång rådgivande yttranden på begäran av en skadad eller efterlevande i en tvistig fråga om ersättning för personskada från trafikförsäkringen, dvs. om den enskilde är missnöjd med försäkringsbolagets beslut i en särskild fråga. Sådana yttranden lämnas också på begäran av trafikförsäkringsföretag eller Trafikförsäkringsföreningen i viktigare ersättningsfrågor. I ärenden där inkomstförlust eller medicinsk invaliditet överskrider vissa beloppsgränser eller procentsatser är det obligatoriskt med en prövning i nämnden innan försäkringsföretaget fattar beslut. I de obligatoriska ärendena upprättar försäkringsföretaget en nämndpromemoria inför prövningen i nämnden med en redogörelse för

omständigheterna i ärendet och den preliminära bedömning som företaget har gjort. Promemorior delges den skadelidande för kännedom och för eventuella kommentarer.

Nämnden lämnar även yttranden till domstolar eller andra myndigheter i frågor som rör ersättning för personskada. En annan uppgift för nämnden är att fastställa ersättningstabeller och riktlinjer för olika delar av den ideella ersättningen, tabeller som allmänt accepterats på andra håll, också av domstolarna.

Nämnden ska bestå av högst 70 ledamöter. Ordföranden förordnas av regeringen och vice ordförandena av Finansinspektionen. Samtliga nu nämnda ska vara lagkunniga. Vidare finns representanter för konsumenterna (lekmannaledamöter), vilka ska ha ingående kunskaper om och stor erfarenhet inom områden som berör arbetsmarknad, pensioner och socialförsäkringar. De förordnas av Finansinspektionen på förslag av vissa arbetsmarknadsorganisationer. Slutligen finns representanter för försäkringsföretagen (bolagsledamöter), vilka ska ha ingående kunskaper om och stor erfarenhet av reglering av personskador. De förordnas av Finansinspektionen på förslag av Trafikförsäkringsföreningen. En bolagsledamot får inte delta i behandlingen av en fråga som rör det försäkringsföretag där han eller hon är anställd.

Nämnden fattar beslut i en sammansättning av två av de lagkunniga ledamöterna, två lekmannaledamöter och två bolagsledamöter. I ärenden av enklare beskaffenhet kan sammansättningen bestå av en ledamot ur respektive kategori. Vidare avgörs frågor av principiell betydelse av ett råd bestående av ordföranden, fyra vice ordförande, fem lekmannaledamöter och fem bolagsledamöter. Rådet avgör dock inte enskilda ärenden.

Nämnden har tillgång till läkare med specialistkompetens som är helt fristående från försäkringsbolagen. Om det finns skäl för det kan nämnden begära att en sådan läkare uttalar sig i de medicinska frågorna.

Trafikskadenämnden är sedan september 2016 godkänd av Kammarkollegiet som nämnd för alternativ tvistlösning vid konsumenttvister, vilket innebär att nämnden anses uppfylla uppställda krav på bl.a. sakkunskap, oberoende, opartiskhet, öppenhet, effektivitet och rättvisa förfaranderegler.

Om den skadelidande inte är nöjd med försäkringsbolagets beslut efter nämndens yttrande, kan han eller hon väcka talan mot bolaget i allmän domstol.

Finansinspektionens rapport om skadereglering vid personskada

Regeringen beslutade i maj 2016 att ge Finansinspektionen i uppdrag att kartlägga och analysera försäkringsbolagens processer och rutiner när det gäller personskadade, internt och i nämnder, för att klargöra om god försäkringsstandard i fråga om skadereglering upprätthålls. Hanteringen av de trafikskadade skulle särskilt belysas.

Finansinspektionen redovisade i december 2017 sitt uppdrag i rapporten Skadereglering vid personskada (dnr 17-540). Finansinspektionen konstaterar

där att utgången i personskadeärenden kan ha stora konsekvenser för skadelidande och att en del skadelidande saknar tilltro till skaderegleringen i försäkringsföretagen. Sett till alla förekommande personskador är det ändå ett förhållandevis litet antal klagomål på skaderegleringen. Finansinspektionen har inte funnit anledning att i rapporten särredovisa skadereglering av trafikskador, eftersom den skaderegleringen i huvudsak överensstämmer med övrig personskadereglering.

Finansinspektionen har vid sin kartläggning och analys sammanfattningsvis funnit att handläggningen av personskador i stort sett fungerar väl, men att det finns vissa förbättringar att göra. Finansinspektionen kommer därför i den löpande tillsynen och genom dialog att följa upp skaderegleringsprocessen med försäkringsföretagen. Detta kommer enligt myndigheten att bidra till att innebörden av begreppet god försäkringsstandard fortsätter att utvecklas.

Förutom den tillsyn över personskaderegleringsprocessen som Finansinspektionen utövar bedömer myndigheten att det behövs en särskild tillsyn över den medicinska rådgivning som läkare utför åt försäkringsföretagen. Syftet är att säkerställa en hög kvalitet och ett ökat förtroende i den delen. Finansinspektionen föreslår därför att det tillsätts en utredning med uppdrag att närmare utreda var och hur en sådan tillsyn ska inrättas med hänsyn till att det krävs medicinsk kompetens och möjligheter att ingripa för att utöva tillsynen.

Vid sidan av behovet av en särskild tillsyn över den medicinska rådgivningen anser Finansinspektionen att följande åtgärder är påkallade:

- Prövningsnämnderna måste överväga vilka intressekonflikter som kan uppstå och genom sin sammansättning säkerställa konsumentinflytandet. Det är även viktigt att nämnderna säkerställer att de har tillräcklig tillgång till medicinsk kompetens för att kunna avgöra sina ärenden. När det gäller Trafikskadenämnden konstaterar Finansinspektionen att de ledamöter som ska representera konsumentintresset utses efter förslag av olika fackliga organisationer. För att ge skadelidande bättre förutsättningar anser Finansinspektionen att konsumentintresset kan stärkas genom att även andra lämpliga organisationer får möjlighet att föreslå ledamöter till nämnden, vilket dock förutsätter att dessa ledamöter har den kunskap som krävs. Vidare konstaterar Finansinspektionen att Trafikskadenämnden har flest ärenden per år av samtliga prövningsnämnder men trots det bara anlitar två medicinska rådgivare för sina bedömningar. En förklaring till det låga antalet medicinska rådgivare i Trafikskadenämnden är svårigheten att få tag i läkare med rätt kompetens. De medicinska rådgivare som i dag är knutna till Trafikskadenämnden är professorer och får inte tidigare ha varit anlitade av försäkringsföretag. Finansinspektionen bedömer att en ökning av antalet medicinska rådgivare borde leda till minskad sårbarhet för nämnden och kortare handläggningstider för de ärenden som behöver en sådan rådgivares utlåtande. För att öka urvalet bland medicinska

rådgivare skulle exempelvis en bestämd karenstid kunna införas för att möjliggöra för läkare som skulle vilja byta uppdragsgivare.

- Försäkringsföretagen bör säkerställa att de har systemstöd som är anpassade till verksamheten för att uppnå en effektiv och rättssäker skadereglering.
- Försäkringsföretagen bör säkerställa att skadeärenden är ordentligt utredda. Så kallad direktskadereglering och s.k. tjänstemannabedömningar bör inte förenklas för långt.
- Försäkringsföretagen bör aktivt och kontinuerligt arbeta med att utveckla den individuella informationen till och dialogen med skadelidande. Där ingår att företagen lämnar tydlig och förståelig information genom hela skaderegleringsprocessen samt att materiella beslut meddelas skriftligt och motiveras. Vidare behöver beräkningar förklaras.
- Försäkringsföretagen bör regelbundet kvalitetssäkra hela skaderegleringsprocessen, oavsett om skaderegleringen sker i egen regi eller i utlagd verksamhet. För detta krävs dokumenterade processer och rutiner samt uppföljning av dessa.

För att säkerställa att nödvändiga åtgärder vidtas enligt punkterna ovan kommer Finansinspektionen att föra en dialog med försäkringsbranschen.

Regeringsuppdrag till Finansinspektionen

Regeringen beslutade den 15 mars 2018 att ge Finansinspektionen ett nytt uppdrag i fråga om skadereglering vid personskada (Fi2017/04750/FPM, delvis, och Fi2018/01184/FPM). Enligt uppdraget ska Finansinspektionen redovisa vidtagna åtgärder med anledning av sin rapport om skadereglering vid personskada. Redovisningen ska innehålla en redogörelse för de uppföljande aktiviteter som vidtagits av Finansinspektionen, resultatet av dessa och vilka fortsatta insatser som planeras. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 15 april 2019.

Tidigare behandling

Utskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat liknande motionsyrkanden om prövningen av ersättning för trafikskador, senast våren 2018 (bet. 2017/18:CU17). Utskottet hänvisade då till sitt ställningstagande i betänkande 2016/17:CU7. Där avstyrkte utskottet motionsyrkandena bl.a. med hänvisning till pågående arbete och till de regler m.m. som gäller för Trafikskadenämndens verksamhet. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan har Finansinspektionen i sin rapport Skadereglering vid personskada sammanfattningsvis funnit att handläggningen av personskador, inklusive trafikskador, i stort sett fungerar väl men att det finns vissa

förbättringar att göra. Finansinspektionen kommer därför i den löpande tillsynen och genom dialog med försäkringsföretagen att följa upp skaderegleringsprocessen. Finansinspektionen har också med anledning av sin rapport fått ett nytt regeringsuppdrag att redovisa vilka uppföljande aktiviteter som har vidtagits, resultatet av dessa och vilka fortsatta insatser som planeras. Uppdraget ska redovisas senast den 15 april 2019. Utskottet anser mot bakgrund av det pågående arbetet att det inte finns skäl att föreslå något initiativ från riksdagens sida med anledning av motionen. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Fullvärdesförsäkringsvillkor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om fullvärdesförsäkringsvillkor. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstagande.

Motionen

I motion 2018/19:190 föreslår Johnny Skalin (SD) ett tillkännagivande till regeringen om att utreda huruvida lagstiftningen bör ändras för att underlätta för enskilda försäkringstagare att förstå villkoren för fullvärdesförsäkringar. Motionären menar att det kan vara svårt att tolka vad som är en fullvärdesförsäkring och inte, vilket kan ställa till problem för en privat fastighetsägare vid en totalskada av hans eller hennes egendom.

Bakgrund

Med fullvärdesförsäkring avses en försäkring som gäller utan någon beloppsbegränsning. Motsatsen är en s.k. försäkring på första risk eller beloppsförsäkring, där det finns ett tak för hur mycket försäkringsbolaget kan behöva betala.

I 6 kap. 2 § försäkringsavtalslagen (2005:104) finns bestämmelser om hur ersättningen ska beräknas vid en sakskada. Enligt huvudregeln ska ersättningen motsvara återanskaffningspriset för egendomen, med värdeminskningssavdrag för ålder och bruk. Om det inte är fråga om en byggnad, ska avdrag även göras för nedsatt användbarhet eller annan omständighet. Detta blir aktuellt bl.a. när egendomen är i sådant skick att den inte fungerar tillfredsställande eller att den blivit omodern och därför mist sitt värde.

Försäkringsavtalslagens bestämmelser om försäkringsersättning gäller bara i den utsträckning som inte annat föreskrivs i försäkringsavtalet. Vanligtvis innehåller försäkringsvillkoren en utförlig reglering av hur ersättningen ska beräknas. I fråga om byggnader finns normalt en tabell som anger tillämpliga åldersavdrag för olika byggnadsdelar och som utgår från byggnadsdelarnas

uppskattade livslängd. Systemet med åldersavdrag innebär att försäkringstagaren måste betala en del av den standardförbättring som uppkommer när gamla saker byts ut mot nya.

Försäkringsbolagen har en skyldighet att lämna information om innebörden av en försäkring. Innan ett försäkringsbolag meddelar en individuell skadeförsäkring ska bolaget enligt 2 kap. 2 § försäkringsavtalslagen lämna information som underlättar kundens bedömning av försäkringsbehovet och val av försäkring (s.k. förköpsinformation). Informationen ska på ett enkelt sätt återge det huvudsakliga innehållet i de försäkringsvillkor som kunden behöver ha kännedom om för att kunna bedöma kostnaden för och omfattningen av försäkringen. Viktiga begränsningar av försäkringsskyddet ska tydligt framgå.

Enligt 2 kap. 4 § försäkringsavtalslagen är försäkringsbolaget dessutom skyldigt att snarast efter att avtalet slutits tillställa försäkringstagaren en skriftlig bekräftelse på avtalet samt, om det inte gjorts tidigare, upplysa om försäkringsvillkorens innehåll och särskilt framhålla vissa typer av villkor (s.k. efterköpsinformation). Det rör sig bl.a. om villkor som med hänsyn till försäkringens beteckning eller övriga omständigheter utgör en oväntad och väsentlig begränsning av försäkringsskyddet. Med detta avses enligt förarbetena förhållanden som avviker från vad en försäkringstagare i allmänhet kan ha anledning att utgå från (se prop. 2003/04:150 s. 383). Om försäkringsbolaget inte särskilt framhåller ett sådant villkor, vare sig före eller efter avtalslutet, får försäkringsbolaget sedan inte återropa villkoret (2 kap. 8 § försäkringsavtalslagen). Detta innebär att avtalet ska gälla utan villkoret och att försäkringstagaren vid försäkringsfall har rätt till ersättning som om villkoret inte hade funnits (propositionen s. 388).

Som ett komplement till försäkringsbolagens informationsskyldighet erbjuder Konsumenternas Försäkringsbyrå en oberoende och kostnadsfri vägledning om bl.a. villaförsäkringar på sin webbplats. Där går det att på olika sätt, både förenklat och mer fördjupat, jämföra villkoren i de försäkringar som finns på marknaden.

Vid sidan av försäkringsbolagens informationsskyldighet finns vidare i 10 § lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden en generell bestämmelse om tolkning av avtalsvillkor. Av bestämmelsen följer att om ett avtalsvillkor som inte varit föremål för individuell förhandling har en oklar innebörd, ska villkoret vid en tvist mellan en näringsidkare och en konsument tolkas till förmån för konsumenten.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade våren 2018 motionsyrkanden motsvarande det som nu är aktuellt i betänkande 2017/18:CU17. Utskottet var, med hänvisning till den lagreglering som finns på området och vad som är brukligt i fråga om försäkringsvillkoren, inte berett att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida

med anledning av motionerna. Därmed avstyrktes motionsyrkandena. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte någon annan uppfattning än den som riksdagen tidigare gett uttryck för, och motionsyrkandet bör därför avslås.

Barnförsäkringar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om barnförsäkringar. Utskottet hänvisar till pågående beredningsarbete inom Regeringskansliet.

Motionen

I motion 2018/19:1058 av Pia Nilsson m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ta initiativ till en översyn av den s.k. kontraheringsplikten för personförsäkringar när det gäller för tidigt födda barn. Motionärerna anser att alla barn ska ha rätt till en personförsäkring, oavsett barnets vikt, längd eller ålder.

Bakgrund

Enligt 11 kap. 1 § försäkringsavtalslagen (2005:104) får ett försäkringsbolag inte vägra någon att teckna en sådan personförsäkring som bolaget normalt tillhandahåller allmänheten, om det inte finns särskilda skäl för vägran med hänsyn till risken för framtida försäkringsfall, den avsedda försäkringens art eller någon annan omständighet.

Bestämmelsen ger uttryck för den s.k. kontraheringsplikten för personförsäkringar och innebär i praktiken att ett försäkringsbolag som huvudregel är skyldigt att ingå avtal om en personförsäkring med den som så önskar. En sådan skyldighet är ovanlig i svensk avtalsrätt. Utgångspunkten är annars att alla själva kan välja vem de vill ingå avtal med. Kontraheringsplikten kan beskrivas som ett förbud mot att neka någon att ingå eller förnya en personförsäkring utan saklig grund.

Kontraheringsplikten gäller för alla individuella personförsäkringar som tecknas hos ett försäkringsbolag för en enskild person, dvs. sjuk-, olycksfalls- och livförsäkringar. Regleringen syftar främst till att underlätta för personer med funktionsnedsättningar eller en nedsatt hälsa att få teckna en personförsäkring.

Utredningen om rätten till en personförsäkring

Utredningen om rätten till en personförsäkring har haft i uppdrag att bedöma om lagstiftningens intentioner följs i försäkringsbolagens praktiska tillämpning av kontraheringsplikten för personförsäkringar samt vid behov lämna förslag på sådana författningsändringar eller andra åtgärder som krävs (dir. 2014:80).

I betänkandet Rätten till en personförsäkring – ett stärkt konsumentskydd (SOU 2016:37) konstaterar utredningen att kontraheringsplikten sammanfattningsvis innebär att ett försäkringsbolag inte får neka, begränsa eller fördyra en sökt personförsäkring, om det inte är försäkringsmässigt nödvändigt med hänsyn till sökandens individuella hälsotillstånd och bolagets normala utbud av försäkringsvillkor i liknande fall. Med detta avses att risken för framtida försäkringsfall är så hög att det skulle få klart olämpliga följder för försäkringskollektivet om risker av det aktuella slaget försäkrades till normala villkor eller, vid avslag, försäkrades alls.

Utredningens allmänna uppfattning är att försäkringsbolagen är måna om att leva upp till kontraheringsplikten. Samtidigt har utredningen kunnat se att bolagen i vissa avseenden inte till fullo uppfyller de krav som utredningen anser att kontraheringsplikten innebär. Detta kan åtminstone delvis bero på att det hittills varit något oklart hur plikten ska tillämpas i praktiken.

Utredningen har bl.a. undersökt olika typer av avslagssituationer, t.ex. när det gäller för tidigt födda barn. Utredningen konstaterar här att kontraheringsplikten ställer samma krav vid avslag på ansökningar i fråga om för tidigt födda barn som i alla andra fall där försäkring nekas helt eller delvis. Kravet på en individuell bedömning innebär att ett försäkringsbolag måste ta reda på och beakta de individualiserande hälsofaktorer som skulle kunna inverka på möjligheten att få teckna en försäkring. Riskprovningen även när det gäller för tidigt födda barn måste alltså baseras på det enskilda barnets hälsotillstånd, där födelsevecka och vikt vid födseln är faktorer som kan ha betydelse för bedömningen. Precis som i varje annat fall där försäkring nekas helt eller delvis måste försäkringsbolaget vidare visa att ett avslag är försäkringsmässigt nödvändigt och att den bedömningen har baserats på medicinsk vetenskap och beprövad erfarenhet samt försäkringsmässigt kunnande.

När det gäller försäkringsbolagens hantering har de allra flesta försäkringsbolag angett att deras behandling av ansökningar som avser för tidigt födda barn har förändrats de senaste åren; bedömningarna gjordes tidigare mer schablonmässigt medan ansökningarna numera prövas på individuell grund. Utredningen konstaterar att det i dag inte finns något försäkringsbolag som på fråga uppger att det bedömer ansökningar som rör för tidigt födda barn enbart på grund av barnets födelsevecka och vikt vid födseln. Samtliga bolag som tillhandahåller barnförsäkringar anger att de alltid ser till det enskilda barnets aktuella hälsotillstånd. De allra flesta försäkringsbolag anger dessutom att de alltid hämtar in sjukhusjournaler om förlossningen och barnets hälsa därefter.

Det finns samtidigt en viss skillnad mellan försäkringsbolagen när det gäller hur de resonerar kring hanteringen av ansökningar som rör för tidigt födda barn. Vissa försäkringsbolag anger att det ändå finns en gräns för att bevilja försäkring för extremt för tidigt födda barn. Försäkringsbolagen i fråga har olika uppfattningar om var den gränsen går, men utredningen noterar att det handlar om barn som är födda så tidigt att de ligger på gränsen till att över huvud taget överleva. Vissa försäkringsbolag resonerar å andra sidan så att försäkring i princip alltid beviljas om barnet bedöms ha ett gott hälsotillstånd vid ansökningstillfället, helt oavsett i vilken graviditetsvecka barnet är fött och vilken vikt barnet hade vid födseln. Dessa försäkringsbolag framhåller samtidigt att risken för hälsokomplikationer är större ju tidigare ett barn föds.

Utredningen konstaterar att de två ovannämnda resonemangen sannolikt i praktiken leder till liknande resultat, eftersom risken för hälsokomplikationer av olika slag är större ju tidigare i graviditeten förlossningen äger rum. Vad det handlar om är att möjligheten att teckna försäkring för ett barn i allmänhet påverkas negativt om det har förekommit komplikationer vid förlossningen eller om barnet inte har ett fullgott hälsotillstånd vid ansökningstillfället, vilket även gäller för barn som föds för tidigt.

Utredningens sammantagna intryck är att det har skett en god utveckling när det gäller försäkringsbolagens hantering av försäkringsansökningar i fråga om för tidigt födda barn och att försäkringsbolagen är väl medvetna om vikten av att göra individuella bedömningar även i dessa fall. Utredningen har uppfattat att de allra flesta försäkringsbolag är fullt medvetna om att en tidig födsel och en låg födelsevikt i regel inte i sig är tillräckliga skäl för ett avslag. Att försäkringsbolagen har den förståelsen visar sig inte minst i att bolagen i hög utsträckning hämtar in patientjournaler och liknande vid bedömningen av ansökningar som rör för tidigt födda barn. Utredningen har inte heller vid sin granskning stött på något ärende där ansökan har avslagits enbart med hänvisning till födelsevecka och vikt.

Däremot har utredningen fått intrycket att försäkringsbolagens beslutsmotiveringar vid avslag i fråga om för tidigt födda barn i vissa fall inte tillräckligt tydligt redovisar på vilka individuella grunder beslutet har fattats. Det gör att utredningen har haft svårt att bedöma om försäkringsbolagen i praktiken i dessa fall har beaktat individuella faktorer i den utsträckning som kontraheringsplikten kräver (se nedan om utredningens förslag om beslutsmotiveringar).

Utredningen nämner i sammanhanget att det inte är ovanligt att försäkringsbolagen vid avslag informerar föräldrarna om att en viss observationstid behövs i fråga om barnet och att föräldrarna är välkomna att återkomma med en ny ansökan efter en viss angiven tid. Omprövningstiden kan exempelvis sättas utifrån olika allmänna hälsokontroller hos barn- eller skolhälsovården. Utredningen framhåller att en sådan information om möjligheten att ansöka på nytt inte förändrar det förhållandet att den aktuella ansökan har avslagits. Kontraheringsplikten är därmed även i dessa fall

tillämplig på försäkringsbolagets beslut, och bolaget måste därmed visa att det har funnits särskilda skäl för beslutet att avslå ansökan.

Som en följd av sin granskning på personförsäkringsområdet lämnar utredningen bl.a. följande förslag:

- Kontraheringspliktens innebörd ska förtydligas i lagstiftningen. Det ska sålunda bli tydligare att kontraheringsplikten gäller när en personförsäkring nekas antingen helt eller delvis. Det ska också bli tydligare att ett beslut om att neka en personförsäkring på grund av någons hälsotillstånd måste baseras på en försäkringsmässig bedömning av omständigheterna i det enskilda fallet. Detta innebär också att försäkringsbolaget måste kunna visa att beslutet grundas på ett beslutsunderlag av hög kvalitet.
- Försäkringsbolagen ska ha en lagstadgad skyldighet dels att motivera ett beslut om att neka någon att teckna en personförsäkring, dels att informera sökanden om hur beslutet kan överprövas.
- Försäkringsbranschen bör vidta ett antal självregleringsåtgärder för att främja ansökningar från dem som känner ett behov av att teckna en personförsäkring.

Betänkandet har remitterats och bereds vidare inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att Utredningen om rätten till en personförsäkring har haft i uppdrag att undersöka försäkringsbolagens praktiska tillämpning av kontraheringsplikten för personförsäkringar bl.a. när det gäller för tidigt födda barn. Utredningens betänkande Rätten till en personförsäkring – ett starkt konsumentskydd (SOU 2016:37) har remitterats och bereds vidare inom Regeringskansliet. Utskottet anser att resultatet av det pågående arbetet inte bör föregripas genom någon åtgärd från riksdagens sida. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Fordonsrelaterade skulder och fordonsmålvakter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ytterligare åtgärder mot fordonsmålvakter. Utskottet hänvisar till riksdagens tillkännagivande och pågående beredningsarbete inom Regeringskansliet.

Jämför särskilt yttrande 1 (SD) och 2 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:2589 av Johan Pehrson m.fl. (L) föreslås ett tillkännagivande om att lagstiftningen om fordonsmålvakter bör skärpas (yrkande 15). Enligt motionärerna har de lagändringar som infördes 2014 haft begränsad effekt och lagstiftningen bör skärpas inom de ramar som uppställs av egendomsskyddet i Europakonventionen och regeringsformen. Flera olika möjligheter bör övervägas, bl.a. ökade möjligheter för kommuner att flytta fordon med fordonsrelaterade skulder även om de är korrekt parkerade och ett ökat samarbete mellan kommuner och Kronofogdemyndigheten. Motionärerna föreslår även ett tillkännagivande om att regeringen bör ta initiativ till en fullständig översyn av lagen och förordningen om flyttning av fordon i vissa fall (yrkande 16). Motionärerna hänvisar till att regeringens särskilda utredare lämnar ett sådant förslag i Ds 2018:33 Översyn av lagstiftningen mot s.k. fordonsmålvakter.

I kommittémotion 2018/19:1121 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkande 27 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda problematiken med fordonsmålvakter. Motionärerna anför att frågan bör utredas skyndsamt.

I motion 2018/19:304 av Mikael Strandman (SD) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga att införa en begränsning av antalet personbilar som en privatperson får registrera om han eller hon redan har en eller flera bilar med fordonsrelaterade skulder. Ett liknande förslag framställs i motion 2018/19:1759 av Johan Hultberg (M) yrkande 1. I samma motion föreslås att det införs åtgärder för att motverka att utländska stöldligor registrerar s.k. målvaktsfordon på samordningsnummer (yrkande 2).

I motion 2018/19:2765 av Mikael Oscarsson (KD) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga ett förbud för personer med samordningsnummer att äga fler än ett fordon för att hindra att samordningsnummer missbrukas (yrkande 1). I samma motion föreslås även att oidentifierade personer inte ska ha laglig rätt att äga ett fordon (yrkande 6).

I motion 2018/19:949 av Hans Hoff (S), motion 2018/19:1775 av Lars Mejern Larsson m.fl. (S) och motion 2018/19:590 av Lotta Finstorp (M) föreslås liknande motionsyrkanden om behovet av en skärpt lagstiftning mot fordonsmålvakter.

Bakgrund

Sedan den 1 juli 2014 gäller lagen (2014:447) om rätt att ta fordon i anspråk för fordringar på vissa skatter och avgifter.

Lagen gäller enligt 1 § rätt att ta fordon i anspråk för betalning av vissa fordringar på fordonsrelaterade avgifter och skatter.

Vid indrivning av sådana fordringar som anges i 1 § får Kronofogdemyndigheten enligt 2 § besluta att ta i anspråk det fordon som skatten eller avgiften avser för betalning av gäldenärens skuld. Detta gäller under förutsättning att gäldenären saknar utmätningsbara tillgångar som räcker till betalning av skulden och att fordonet inte tillhör eller kan anses tillhöra gäldenären enligt bestämmelserna i utsökningsbalken.

I fråga om ianspråktagande tillämpas i övrigt bestämmelserna om utmätning i utsökningsbalken. Detta innebär att Kronofogdemyndigheten, på motsvarande sätt som vid utmätning, har möjlighet att bedöma om det är försvarligt att ta fordonet i anspråk eller inte.

Syftet med lagen är enligt förarbetena att dels minska de restförda fordonsrelaterade skulderna till det allmänna, dels minska incitamentet att använda s.k. fordonsmålvakter. Genom att låta en fordonsmålvakt, normalt en person utan utmätningsbara tillgångar, stå som registrerad ägare till ett fordon kan den civilrättsliga ägaren och brukaren undandra sig det betalningsansvar som följer av ett fordonsinnehav (prop. 2013/14:176, bet. 2013/14:CU36).

I samband med den nya lagen gjordes även ändringar i lagen (1982:129) om flyttning av fordon i vissa fall. Regeringen bemyndigades att utfärda föreskrifter om rätt för staten eller för en kommun att flytta felparkerade fordon vilkas registrerade ägare har obetalade och förfallna skulder i form av felparkeringsavgifter (2 a §). Föreskrifter om sådan rätt finns i förordningen (1982:198) om flyttning av fordon i vissa fall. Enligt 8 § lagen om flyttning av fordon i vissa fall behöver ett fordon inte återlämnas till ägaren förrän han eller hon har ersatt kostnaden för flyttningen och de övriga åtgärder som har vidtagits med stöd av lagen. Det framgår vidare av samma lag att ett fordon som förvaras på en särskild uppställningsplats tillfaller kommunen om ägaren inte har hämtat fordonet inom en månad från det att han eller hon underrättats om att fordonet flyttats eller, om ägaren inte kunnat anträffas, inom tre månader efter det att kungörelse om flytten skett (6 § första stycket).

Interpellation

I en interpellationsdebatt om kriminell användning av samordningsnummer (ip. 2017/18:317) den 25 januari 2018 redogjorde infrastrukturminister Tomas Eneroth för det uppdrag som regeringen då nyligen gett till en särskild utredare för att se över lagstiftningen mot fordonsmålvakter (se nedan). Han anförde vidare att han är medveten om att det finns problem kopplade till samordningsnummer och identitetskontroll vid ägarbyten av fordon, men att Transportstyrelsen har tillsatt en arbetsgrupp som ska utreda ytterligare åtgärder för att komma till rätta med hanteringen av samordningsnummer.

Ministern uppgav vidare att han avsåg att följa frågan och framhöll att utredningens uppdrag är brett och ger utredaren fria händer att föreslå nya åtgärder och verktyg för att stoppa utvecklingen med fordonsmålvakter.

Pågående arbete

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 22) anförde regeringen att det finns ett behov av att vidta olika åtgärder för att minska förekomsten av fordonsmålvakter. Regeringen aviserade en översyn av lagstiftningen och föreslog därutöver att 25 miljoner kronor per år ska anvisas under perioden 2018–2020 som ett riktat statsbidrag till kommunerna. Regeringens avsikt är att dessa medel ska användas för att öka kommunernas möjligheter till bortforsling, uppställning och skrotning av de aktuella fordonen. Denna satsning med riktade statsbidrag återfanns i budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 22). Riksdagen beslutade i enlighet med budgetpropositionen i denna del.

Näringsdepartementet beslutade den 18 januari 2018 att ge en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av lagstiftningen mot fordonsmålvakter för att minska förekomsten av fordonsmålvakter (N/2018/00442/KLS).

Utredaren redovisade i juli 2018 uppdraget i departementspromemorian Översyn av lagstiftningen mot s.k. fordonsmålvakter (Ds 2018:33). Promemorian har remitterats, och remisstiden gick ut den 8 november 2018.

I promemorian konstaterar utredaren bl.a. att ändringarna i lagen om flyttning av fordon har fått stor genomslagskraft. Ett stort antal fordon har flyttats med stöd av den nya flyttningsgrunden, och ökningen av fordonsrelaterade skulder till det allmänna har samtidigt avstannat. Den nya lagstiftningen har även haft en tydlig effekt på utvecklingen av felparkeringsskulder. När det gäller lagen om ianspråktagande av fordon anför utredaren att även om endast ett fåtal fordon har tagits i anspråk fungerar den väl som ett komplement till utmätningsinstitutet. Utredaren anser dock att det är för tidigt att utvärdera lagstiftningens långsiktiga effekter. Utredaren har vidare identifierat en rad förbättringsområden och föreslår bl.a. följande åtgärder för att minska antalet fordonsmålvakter och målvaktsfordon:

- Registreringsförfarandet i vägtrafikregistret bör ses över och reformeras.
- Ett användningsförbud för fordon med obetalda felparkeringsavgifter uppgående till 5 000 kronor bör införas tillsammans med en möjlighet för polis att avskylta ett sådant fordon.
- Polisen bör ges utökade möjligheter att ingripa mot fordon med fordonsrelaterade skulder, bl.a. större möjligheter att omhänderta fordon och att destruera fordon av ringa värde. Frågan kräver lagstöd och förutsätter ytterligare utredning, förslagsvis vid en översyn av lagstiftningen om flyttning av fordon i vissa fall.

Utredaren föreslår inte någon möjlighet att neka registrering av en ny fordonsägare eller att införa en begränsning av hur många fordon en person

får äga eller registrera i vägtrafikregistret. Som skäl anförs att det skulle försvåra för enskilda, strida mot regelförenkling i samhället, begränsa handeln med fordon samt innebära en allmän inskränkning i egendomsskyddet (Ds 2018:33 s. 148–149).

Utredaren hade vidare i uppdrag att utreda utökade möjligheter för Kronofogdemyndigheten att ianspråka fordon på distans på ett mer effektivt sätt. Med ianspråktagande på distans avses en möjlighet för Kronofogdemyndigheten att ianspråka fordon som inte är tillgängliga för myndigheten men som finns i någon annan myndighets besittning. Utredaren hänvisar i detta sammanhang till den analys och slutsats om utökade möjligheter till distansutmätning som gjordes i betänkandet Ett modernare utökningsförfarande (SOU 2016:81) och anför följande i promemorian (s. 87):

Utredaren konstaterade i betänkandet att det kan antas att utökningsförfarandet skulle bli mer effektivt om Kronofogdemyndigheten kunde distansutmäta egendom som inte tagits om hand av någon annan myndighet med stöd av den myndighetens regelverk, men att en sådan ordning ger upphov till en rad frågeställningar. Utredaren anförde att utredningsåtgärden kan uppfattas som otillåten med tanke på förbudet mot s.k. fishing expeditions samt att brottvinster riskerar att ”tvättas” i utmätningssystemet i stället för att förverkas. Utredaren ifrågasatte även förslaget ur resurs-, effektivitets- och integritetssynpunkt. Sammantaget ansåg utredaren att egendom som anträffas av andra myndigheter även i framtiden måste vara omhändertagen med stöd av den myndighetens eget regelverk för att Kronofogdemyndigheten ska kunna distansutmäta egendomen.

Mot bakgrund av de tveksamheter som framfördes i betänkandet (SOU 2016:81) och att samma praktiska förutsättningar gäller för utmätning på distans som för ianspråktagande på distans avstår utredaren från att lägga fram ett förslag om utökade möjlighet till ianspråktagande på distans. Däremot anför utredaren att det ovannämnda förslaget i promemorian om att ge polisen utökade möjligheter att omhänderta fordon med fordonsrelaterade skulder skulle innebära effektivare möjligheter för Kronofogdemyndigheten att utmäta eller ianspråka fordon på distans.

Frågan om samordningsnummer i samband med fordonsmålvakter tas även upp av utredaren i promemorian. Utredaren konstaterar dock att problematiken med samordningsnummer och oriktiga identitetshandlingar inte begränsar sig till ägarbyten i vägtrafikregistret utan är en betydligt större fråga. Utredaren anser att frågan inte kan hanteras inom ramen för uppdraget och lämnar därför inte något förslag i denna del (Ds 2018:33 s. 177).

Promemorian har remitterats och bereds vidare inom Regeringskansliet.

Riksdagens tillkännagivande om fordonsmålvakter

Utskottet behandlade motionsyrkanden om fordonsrelaterade skulder och fordonsmålvakter våren 2017 i betänkande 2016/17:CU8. Utskottet föreslog ett tillkännagivande om att regeringen bör se över möjligheten att skärpa

lagstiftningen mot fordonsmålvakter. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:166 och 167). Som skäl för ställningstagandet anförde utskottet följande:

Som redovisats [...] genomfördes i juli 2014 lagändringar som bl.a. syftade till att motverka problemet med fordonsmålvakter. Utskottet kan konstatera att de nya reglerna i viss utsträckning har minskat möjligheterna till och lönsamheten i att utnyttja fordonsmålvakter. Enligt utskottets mening är de genomförda lagändringarna emellertid inte tillräckliga för att komma till rätta med problemet med fordonsmålvakter. Utskottet anser att det är angeläget att ytterligare åtgärder nu vidtas. Regeringen bör därför se över möjligheten att skärpa lagstiftningen.

Utskottet behandlade även våren 2018 ett flertal motionsyrkanden om ytterligare åtgärder mot fordonsmålvakter (bet. 2017/18:CU17). Utskottet hänvisade då till sitt tidigare tillkännagivande samt pågående arbete inom Regeringskansliet och avstyrkte samtliga motionsyrkanden. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att riksdagen våren 2017 riktade ett tillkännagivande till regeringen om att se över möjligheten att skärpa lagstiftningen mot fordonsmålvakter.

Som redovisats ovan har regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av lagstiftningen mot fordonsmålvakter. Utredaren konstaterar att ändringarna i lagen om flyttning av fordon har fått stor genomslagskraft och att ökningen av fordonsrelaterade skulder har avstannat. Samtidigt anför utredaren att det är för tidigt att utvärdera lagstiftningens långsiktiga effekter. Utskottet konstaterar att utredaren lägger fram konkreta författningsförslag som bl.a. innebär ett användningsförbud för fordon med obetalda felparkeringsavgifter uppgående till 5 000 kronor och en möjlighet för polisen att avskylta ett sådant fordon. Utredaren har även identifierat ytterligare åtgärder, t.ex. att polisen bör ges utökade möjligheter att omhänderta fordon och att destruera fordon av ringa värde. Utredaren menar dock att dessa åtgärder förutsätter ytterligare utredning. Promemorian bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Utskottet konstaterar att regeringen har påbörjat ett arbete som ligger i linje med riksdagens tillkännagivande och att det pågår ett beredningsarbete inom Regeringskansliet. Utskottet anser mot denna bakgrund att det inte finns anledning för riksdagen att ta ytterligare ett initiativ i frågan. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Distansutmätning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utökade möjligheter till distansutmätning för Kronofogdemyndigheten. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstagande och pågående beredningsarbete inom Regeringskansliet.

Jämför reservation 1 (M).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 20 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska ta initiativ till att ändra lagstiftningen så att distansutmätning ska kunna ske i betydligt fler fall än vad som är möjligt i dag. Motionärerna anser att dagens regelverk innebär att polis som påträffar en skuldsatt person med en värdefull bil inte kan omhänderta egendomen. Enligt motionärerna har både polisen och Kronofogdemyndigheten uppmärksammat behovet av ändrad lagstiftning. Ett motsvarande yrkande framförs i motion 2018/19:1352 av Maria Malmer Stenergard (M).

Bakgrund

Bestämmelser om utmätning finns i 4 kap. utsökningsbalken (UB). Enligt huvudregeln i 7 § får lös egendom utmätas endast om egendomen är tillgänglig vid förrättningen. Utmätning av lös egendom kan också göras om den inte är tillgänglig, s.k. distansutmätning, om den kan identifieras på grund av registrering, upplysningar vid förhör eller annan utredning, under förutsättning att det inte kan antas finnas hinder för att säkerställa utmätningen enligt bestämmelserna i 6 kap. UB. Om egendom som tillhör en gäldenär anträffas hos en tredje man, får säkerställandet av utmätningen som regel ske genom att egendomen tas i förvar, förseglas eller märks. Om egendom som finns i tredje mans besittning inte tas i förvar, ska i stället innehavaren förbjudas att utan Kronofogdemyndighetens tillstånd lämna ut egendomen eller vidta någon annan åtgärd som kan innebära skada för sökanden, ett s.k. förbudsmeddelande.

När egendom anträffas av en annan myndighet har Kronofogdemyndigheten tolkat besittningskravet på så sätt att egendomen måste vara omhändertagen med stöd av den myndighetens regelverk. Denna bedömning har även Justitieombudsmannen gjort i ett beslut där polisen fick kritik för att i samband med en trafikkontroll ha omhändertagit egendom efter att Kronofogdemyndigheten lämnat polisen ett förbudsmeddelande, utan att det fanns stöd för ett omhändertagande av egendomen enligt polisens egen lagstiftning (JO-beslut 2014-04-02, dnr 584-2013 och 666-2013). Egendomen

ansågs inte vara i polisens besittning på det sätt som föreskrivs i 6 kap. 7 § UB.

Pågående arbete

Regeringen gav den 4 september 2014 en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av utskökningsbalken och anslutande regler i syfte att modernisera utskökningsrätten (dir. 2014:127). Utredningen, som tog namnet Utskökningsutredningen, överlämnade i november 2016 betänkandet Ett modernare utskökningsförfarande (SOU 2016:81). Utredningen hade bl.a. i uppdrag att överväga om det finns behov av att ge Kronofogdemyndigheten förbättrade möjligheter att, utan att själva vara närvarande, distansutmäta egendom som påträffats av andra myndigheter. Utredningen bedömer att lös egendom även fortsättningsvis ska finnas i tredje mans besittning för att distansutmätning ska kunna ske. Utredningen anser vidare att när egendom anträffas av en annan myndighet bör det även fortsättningsvis krävas att egendomen är omhändertagen med stöd av den myndighetens regelverk för att Kronofogdemyndigheten ska kunna distansutmäta egendomen. Som skäl för ställningstagandet anges bl.a. att om polisen i samband med en trafik- eller rutinkontroll ska kontakta Kronofogdemyndigheten för att kontrollera om en viss person förekommer i ett mål hos Kronofogdemyndigheten, utan att polisen haft anledning att omhänderta någon egendom, kan det uppfattas som en otillåten utredningsåtgärd. Vidare ser utredningen en risk för att brottsvinster "tvättas" genom att de införlivas i det legala systemet vid utmätning. Betänkandet har varit föremål för remissbehandling och bereds vidare inom Regeringskansliet.

Skriftlig fråga

Statsrådet Heléne Fritzon har i sitt svar på en skriftlig fråga (fr. 2017/18:1539) om förverkande av kriminellas tillgångar anfört följande:

Arbetet mot organiserad brottslighet är en prioriterad fråga för regeringen, inte minst gäller det åtgärder som riktar sig mot kriminellas tillgångar. I detta sammanhang kan nämnas att det på förslag av regeringen har införts utökade möjligheter till förverkande. De nya reglerna har gjort det lättare att förverka pengar som påträffas i kriminella sammanhang men som inte kan knytas till ett visst konkret brott.

En förutsättning för att Kronofogdemyndigheten ska kunna arbeta effektivt är att det sker ett samarbete med andra myndigheter, t.ex. vid distansutmätning. Regeringen bereder för närvarande Utskökningsutredningens betänkande Ett modernt utskökningsförfarande där frågan om utökade möjligheter till distansutmätning behandlas. Jag ser tydliga fördelar med att utöka möjligheterna till distansutmätning för att skapa bättre förutsättningar för Kronofogdemyndigheten. Jag vill inte föregripa den pågående beredningen men kan konstatera att det finns ett gott underlag i denna fråga inför regeringens ställningstagande.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade ett motsvarande motionsyrkande om utökade möjligheter till distansutmätning våren 2018 (bet. 2017/18:CU17). Utskottet avstyrkte då motionsyrkandet med hänvisning till pågående beredningsarbete. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att betänkandet Ett modernare utskökningsförfarande fortfarande bereds i Regeringskansliet. Utskottet har ingen annan uppfattning än den som riksdagen tidigare gett uttryck för och vidhåller att det pågående arbetet inte bör föregripas genom någon åtgärd från riksdagens sida. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Inkassolagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en översyn av inkassolagen. Utskottet hänvisar till gällande ordning.

Motionen

I motion 2018/19:191 av Johnny Skalin (SD) anförs att konsumenter har en nackdel i förhållande till inkassoföretag. Systemet som sådant är legitimt, men det bör göras mer överskådligt och generellt. Motionären föreslår att det införs ett krav på att inkassoföretagen ställer ut sina fakturor med en betalningsfrist på 30 dagar. En sådan ordning bör vidare kombineras med ett krav på att inkassokravet är konsumenten till handa senast två dagar efter utställd faktura med kravet. Bevisbördan för att så har skett bör vidare enligt motionären läggas på inkassoföretaget. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med det anförda.

Bakgrund

Tillstånd och tillsyn

Inkassoverksamhet regleras i inkassolagen (1974:182). Bestämmelser om inkassoverksamhet finns även i inkassoförordningen (1981:956) och i lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m. Enligt 2 § inkassolagen får sådan inkassoverksamhet som avser indrivning av fordringar för annans räkning eller fordringar som har övertagits för indrivning bedrivas endast efter tillstånd av Datainspektionen. Tillstånd behövs dock inte för inkassoverksamhet som bedrivs av företag under Finansinspektionens tillsyn eller av advokater. Enligt 13 § samma lag utövar Datainspektionen tillsyn över

att lagen följs. Inspektionens tillsyn omfattar dock inte verksamhet som bedrivs av företag under Finansinspektionens tillsyn eller av advokater.

God inkassosed

I 4 § inkassolagen anges att inkassoverksamhet ska bedrivas enligt god inkassosed. Ett grundläggande krav som ställs upp är att gäldenären inte ska vållas onödig skada eller olägenhet eller utsättas för otillbörlig påtryckning eller annan otillbörlig inkassoåtgärd. Vad som närmare avses med god inkassosed utvecklas i de efterföljande paragraferna (5–11 §§) och genom Datainspektionens tolkning och tillämpning av dessa bestämmelser inom ramen för inspektionens tillsynsärenden. Datainspektionen utfärdar också allmänna råd om tillämpning av inkassolagen. De allmänna råden innehåller myndighetens syn på vad som menas med god inkassosed. Råden är inte bindande utan utgör rekommendationer i fråga om hur den som bedriver inkassoverksamhet kan eller bör handla i ett visst avseende. Råden ligger till grund för Datainspektionens tillsynsbeslut samt föreskrifter vid tillståndsgivning och tillsyn. Den senaste tryckta versionen av de allmänna råden är från 2011. Datainspektionen kan också med stöd av 6 § inkassoförordningen utfärda bindande föreskrifter om hur lagen ska tillämpas.

Krav på inkassoföretagens fakturering

Ett inkassoföretag ska enligt 5 § inkassolagen i samband med ett krav på betalning ange viss skälig tid inom vilken gäldenären måste betala frivilligt eller anmäla om han eller hon har någon invändning mot kravet. I förarbetena till lagen (prop. 1974:42) uttalades att vad som var skälig tid skulle utvecklas genom praxis och även genom Datainspektionens möjlighet att utfärda föreskrifter. Datainspektionen har utfärdat allmänna råd om tillämpningen av inkassolagen, av vilka bl.a. följande framgår om vad som ska anses vara skälig tid. Den tidsfrist som anges i inkassokravet bör inte vara kortare än åtta dagar räknat från den dag som kravet skickas, och fristen bör förlängas om annan postbefordran än normalbrev (A-post) används. Betalningsfristen bör också förlängas om postbefordran kan tänkas bli fördröjd på grund av att kravet har skickats i anslutning till en sammanhängande helgperiod. Vidare bör gäldenären ha minst fyra bankdagens frist att betala eller invända från det att han eller hon kan antas ha tagit emot kravet. Ansökan till Kronofogdemyndigheten eller domstol eller annan åtgärd bör inte göras tidigare än fyra dagar efter det att den tidsfrist som anges i inkassokravet har löpt ut.

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkande har behandlats av finansutskottet vid ett antal tillfällen, senast våren 2018 (bet. 2017/18:FiU22). Utskottet avstyrkte yrkandet med hänvisning till att lagstiftningsuppställningen kräver att

inkassoverksamhet ska bedrivas enligt god inkassosed, vilket innebär att gäldenären inte får utsättas för onödig skada eller otillbörliga inkassoåtgärder.

Utskottets ställningstagande

Mot bakgrund av den lagreglering som finns på området och hur god inkassosed har utvecklats i praxis och genom Datainspektionens föreskrifter är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandet. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Avlägsnande av otillåtna bosättningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. förrättningskostnader och tidsfrister vid avlägsnande av otillåtna bosättningar. Utskottet hänvisar till gällande rätt och pågående arbete.

Jämför reservation 2 (KD).

Motionen

I kommittémotion 2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör låta utreda förutsättningarna för att befria markägare från kostnadsansvar vid skadegörelse av bosättare och i samband med avhysning (yrkande 61). Motionärerna anser att markägare inte bör åläggas att betala några förrättningskostnader över huvud taget.

I samma motion föreslås ett tillkännagivande om att det endast ska göras en proportionalitetsbedömning vid verkställande av avhysning (yrkande 62). Motionärerna anser att de regler som infördes 2017 innebär att en dubbel proportionalitetsbedömning ska göras. Motionärerna begär vidare ett tillkännagivande om att tidsfristen innan ett avlägsnande kan ske bör vara fem dagar (yrkande 63).

Bakgrund

En ny form av särskild handräckning som gäller avflyttning vid en otillåten besittningsrubbnings infördes den 1 juli 2017 (prop. 2016/17:159, bet. 2016/17:CU13, rskr. 2016/17:275). Förfarandet, som benämns avlägsnande, är ett alternativ till ett polisiärt ingripande som markägaren kan använda sig av för att få hjälp med att avlägsna en otillåten bosättning. Bestämmelserna om det nya förfarandet finns i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning, förkortad LBH.

Genom samma lagstiftningsärende infördes också nya bestämmelser om avlägsnande vid verkställighet i utsökningsbalken (UB). Bestämmelserna gäller vid verkställighet av en exekutionstitel som avser en förpliktelse för den

som har rubbat sökandens besittning att, i fall som inte avser avhysning, flytta från fast egendom, en bostadslägenhet eller något annat utrymme i en byggnad eller i annan lös egendom.

Lagändringarna syftar till att göra det enklare för markägare att få tillbaka besittningen av sin mark, samtidigt som de som uppehåller sig på platsen tillförsäkras en rättssäker process. Det nya avlägsnandeförfarandet innebär bl.a. följande. En ansökan om avlägsnande behöver inte innehålla personuppgifter om svaranden, om sökanden trots rimliga ansträngningar inte kan lämna dessa (18 § andra stycket LBH). Om en ansökan om avlägsnande saknar uppgifter om svaranden, ska svaranden i samband med att han eller hon föreläggs att yttra sig över ansökan även uppmanas att lämna uppgifter om sig själv. Kronofogdemyndigheten ska göra en proportionalitetsbedömning vid prövningen av om en ansökan om avlägsnande ska bifallas (43 § andra stycket LBH). Enligt bestämmelsen om proportionalitet får en ansökan om avlägsnande bifallas endast om skälen för åtgärden uppväger den olägenhet eller det men i övrigt som åtgärden innebär för svaranden. Kronofogdemyndigheten ska underrätta svaranden innan ett avlägsnande sker. När en ansökan om avlägsnande har bifallits och åtgärden ska genomföras ska skälig hänsyn tas till såväl sökandens intressen som svarandens situation (intresseavvägning). I förarbetena anförs att svaranden har rätt till en verkställighetsprocess som tar hänsyn till hans eller hennes situation och möjliggör en ordnad avflyttning. Kronofogdemyndigheten ska därför göra en bedömning av hur och när verkställigheten bör genomföras. Kronofogdemyndigheten får bevilja anstånd med avlägsnandet om det behövs av hänsyn till svaranden. Om barn berörs av avlägsnandet ska barnets bästa särskilt beaktas (prop. 2016/17:159 s. 63–64).

Enligt 16 kap. 10 a § UB får ett avlägsnande ske tidigast fem dagar från det att svaranden underrättades om verkställigheten. Det gäller dock inte vid verkställighet av ett interimistiskt beslut, i vilket fall avlägsnande får ske tidigare. Enligt 16 kap. 10 b § UB ska ett avlägsnande ske inom tre veckor från det att de handlingar som behövs kom in till Kronofogdemyndigheten. De nämnda tidsfristerna bestämdes efter förslag från civilutskottet (bet. 2016/17:CU13).

I mål om ansökan om avlägsnande är endast de svarande som anges i ansökan skyldiga att ersätta sökandens kostnader i målet. De kostnader som kan ersättas i denna del är ansökningsavgiften, kostnader för eget arbete med anledning av målet och arvode till ombud eller biträde. Som huvudregel gäller en beloppsbegränsning om 420 kronor för eget arbete och för arvode till ombud eller biträde.

Vid verkställighet av ett avlägsnande får förrättningskostnader endast utsökas hos en svarande som anges i den ansökan som ligger till grund för exekutionstiteln. Regeringen har – i enlighet med vad som aviserades i propositionen – begränsat sökandens ansvar för förrättningskostnader i samband med verkställighet av ett avlägsnande genom ändringar i förordningen (1992:1094) om avgifter vid Kronofogdemyndigheten. Av

förordningen framgår att sökandens ansvar för grundavgifter i ett mål om avlägsnande är högst 3 000 kronor och att grundavgiften för verkställighet av ett avlägsnande enligt 16 kap. UB är 300 kronor. Bestämmelserna trädde i kraft samtidigt som lagändringarna, dvs. den 1 juli 2017.

Pågående arbete

Regeringen gav i regleringsbrevet för 2018 Kronofogdemyndigheten ett uppdrag att utvärdera och göra en uppföljning av hur de nya reglerna om avlägsnande fungerar i praktiken. I uppdraget ingick att vid behov lämna förslag till författningsändringar. Uppdraget redovisades i en rapport till Finansdepartementet den 31 oktober 2018 (840 14395-18/113). Sammanfattningsvis anför myndigheten i sin rapport att reglerna om avlägsnande har inneburit en bättre anpassad process som på ett enklare, billigare och mer rättssäkert sätt gör det möjligt för markägare att få tillbaka besittningen av sin mark. Avsikterna med lagstiftningen har fått ett tydligt genomslag i den praktiska tillämpningen. De åtgärder och verktyg som samhället tillhandahåller för att avlägsna olovliga bosättningar har blivit effektivare, sett ur markägarens perspektiv. Kronofogdemyndigheten anför dock att förfarandet räknat från ansökan om avlägsnande till verkställt avlägsnande har blivit mer utdraget. Det beror bl.a. på ökade möjligheter för svarandena att ta till vara sina intressen och rättigheter, eftersom myndigheten delger ärendena i större utsträckning än tidigare.

Kronofogdemyndigheten uppger vidare att Polismyndigheten har påbörjat ett metodutvecklingsarbete för att ingripa tidigare vid fall av olovlig bosättning. Detta arbete bedöms vara anledningen till att ärendevolymerna om avlägsnande hos Kronofogdemyndigheten har minskat kraftigt.

Att verkställa ett beslut om avlägsnande är enligt myndigheten en sällanuppgift. Det innebär att erfarenheterna av att verkställa avlägsnande bygger på ett fåtal ärenden då reglerna har varit i kraft under en begränsad period. De erfarenheter som hittills framkommit i den praktiska hanteringen visar, enligt Kronofogdemyndigheten, att avsikterna med lagstiftningen fått önskvärda effekter. Myndigheten har därför inte ansett det motiverat att föreslå några ändringar i lagstiftningen.

Kronofogdemyndigheten anför att kostnader som inte kan tas ut av svaranden nästan uteslutande belastar myndigheten. Företrädare för fastighetsägare har i enkätsvar uppgett till myndigheten att kostnaderna totalt har minskat för otillåtna bosättningar. Det bedöms bero på att den ökade effektiviteten i förfarandet har medfört att antalet omfattande olovliga boenden har minskat, och därmed har även kostnader för sanering och städning minskat.

Även Polismyndigheten fick i sitt regleringsbrev för 2018 i uppdrag att följa upp och redogöra för hur myndighetens arbete vid ingripanden mot otillåtna bosättningar fortskrider efter regeländringarna om avlägsnande. Uppdraget kommer att redovisas i samband med myndighetens årsredovisning för 2019.

Tidigare behandling

I samband med behandlingen av propositionen Avlägsnande – En ny form av särskild handräckning (prop. 2016/17:159) behandlade utskottet motionsyrkanden om bl.a. tillämpningen av en dubbel proportionalitetsbedömning och sökandens ansvar för förrättningskostnader som i stort motsvarar de som nu är aktuella (bet. 2016/17:CU13).

När det gäller motionsyrkandet om dubbel proportionalitetsbedömning uttalade utskottet att syftet med intresseavvägningen är bl.a. att säkerställa svarandens rätt till en rättssäker verkställighetsprocess, som tar hänsyn till hans eller hennes situation och möjliggör en ordnad avflyttning. Utskottet betonade att intresseavvägningen inte innebär att Kronofogdemyndigheten ska överpröva den exekutionstitel som ligger till grund för verkställigheten. Kronofogdemyndigheten ska i stället göra en bedömning av hur och när verkställigheten ska genomföras. Mot denna bakgrund ansågs ett motionsyrkande om att det inte ska göras en dubbel proportionalitetsbedömning vara tillgodosett.

Utskottet föreslog också i lagstiftningsärendet fyra tillkännagivanden med anledning av motioner om lagförslaget. Riksdagen följde utskottets förslag i alla delar (rskr. 2016/17:275).

Det första tillkännagivandet avser att regeringen senast årsskiftet 2017/18 bör ta nödvändiga initiativ till en uppföljning av regleringen. I det andra tillkännagivandet begär utskottet att regeringen tar initiativ till att förtydliga Polismyndighetens befogenheter att hantera kvarlämnad egendom i samband med ingripande mot en otillåten bosättning med stöd av polislagen. Det tredje tillkännagivandet innebär att regeringen bör återkomma med ett lagförslag som innebär att samma ansvar för kostnader ska gälla alla vid utslaget kända svarande. Slutligen avser det fjärde tillkännagivandet att regeringen bör ta initiativ till att begränsa sökandens ansvar för förrättningskostnader vid verkställighet av ett avlägsnande.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats ovan får ett avlägsnande ske tidigast fem dagar från det att svaranden underrättades om verkställigheten. Det innebär att motion 2018/19:2914 (KD) yrkande 63 får anses tillgodosett och bör avslås.

Utskottet har vidare i betänkande 2016/17:CU13 uttalat, med anledning av den intresseavvägning som ska göras när ett avlägsnande genomförs, att en sådan syftar till att säkerställa svarandens rätt till en rättssäker verkställighetsprocess som tar hänsyn till hans eller hennes situation och möjliggör en ordnad avflyttning. Utskottet betonade att det inte är fråga om en överprövning av den exekutionstitel som ligger till grund för verkställigheten. Kronofogdemyndigheten ska i stället göra en bedömning av hur och när verkställigheten ska genomföras. Mot denna bakgrund anser utskottet, i likhet med tidigare ställningstagande, att förslaget i motion 2018/19:2914 (KD)

yrkande 62 om att det endast ska göras en proportionalitetsbedömning får anses vara tillgodosett. Motionsyrkandet bör därmed avslås.

På utskottets förslag beslutade riksdagen våren 2017 i lagstiftningsärendet om ett nytt förfarande för avlägsnande av otillåtna bosättningar om tillkännagivanden om bl.a. behovet av en uppföljning av de nya bestämmelserna och en begränsning av förrättningskostnaderna. Utskottet kan konstatera att regeringen har inlett ett arbete med att följa upp lagändringarna genom särskilda uppdrag till Kronofogdemyndigheten och Polismyndigheten. Sökandens ansvar för grundavgifter i mål om avlägsnande har begränsats till högst 3 000 kronor, och grundavgiften för verkställighet av ett avlägsnande är 300 kronor. Enligt Kronofogdemyndigheten har reglerna om avlägsnande inneburit en bättre anpassad process som på ett enklare, billigare och mer rättssäkert sätt gör det möjligt för markägare att få tillbaka besittningen av sin mark. Kronofogdemyndigheten anser att avsikterna med lagstiftningen har fått ett tydligt genomslag i den praktiska tillämpningen.

Sammanfattningsvis konstaterar utskottet att det pågår ett uppföljningsarbete av de nya bestämmelserna och att förrättningskostnaderna vid verkställighet av ett avlägsnande har begränsats. Mot denna bakgrund anser utskottet att det inte finns skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motion 2018/19:2914 (KD) yrkande 61. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Skuldsanering och budget- och skuldrådgivning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om betalningsplanens längd vid skuldsanering samt skuldsanering och budget- och skuldrådgivning i övrigt. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden och pågående arbete.

Jämför reservation 3 (M, C, KD, L), 4 (M), 5 (C, L) och 6 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:2830 av Mats Green m.fl. (M) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska ta initiativ till olika åtgärder för att stärka stödet från det offentliga i syfte att förbättra skuldsaneringsinstitutet (yrkande 3). Motionärerna anser bl.a. att en treårig betalningsplan bör införas, att den kommunala budget- och skuldrådgivningen bör få ett tydligare uppdrag att hjälpa enskilda i ett tidigt skede av överskuldsättning och att det bör införas en maximal kötid för att få hjälp av den kommunala budget- och skuldrådgivningen. Vidare anförs att regeringen bör utreda möjligheten för ordinarie kreditgivare att erbjuda saneringslån. I samma motion föreslås ett tillkännagivande om att förbättra budget- och skuldrådgivningen (yrkande 1). Det bör enligt motionärerna ske genom att regleringen flyttas från

socialtjänstlagen till skuldsaneringslagen varigenom tillsynsansvaret läggs på Konsumentverket i stället för Inspektionen för vård och omsorg. Motionärerna anför att kunskapen och erfarenheten finns hos Konsumentverket som i dag har i uppgift att stödja budget- och skuldrådgivningen.

I kommittémotion 2018/19:2838 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 7 anför bl.a. att kraven för kvalificerad insolvens bör sänkas och att det bör införas en treårig generell betalningsplan vid skuldsanering. Ett tillkännagivande i enlighet med det anförda föreslås.

I kommittémotion 2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD) anför att det i betänkandet Överskuld sättningar i kreditsamhället (SOU 2013:78) föreslås en slutlig preskription på 15 år för fordringar som fastställts av Kronofogdemyndigheten eller i domstol. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om att regeringen bör ta initiativ till att införa detta förslag (yrkande 55). I samma motion föreslås ett tillkännagivande om att betalningsplanen vid skuldsanering bör sänkas till tre år (yrkande 56).

I motion 2018/19:337 av Markus Wiechel (SD) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda hur ytterligare konsumentvägledning kan stödja grupper som tenderar att hamna i skuldfällor.

Bakgrund

Ny skuldsaneringslag

Den 1 november 2016 trädde en ny skuldsaneringslag (2016:675) i kraft, vilken ersatte den tidigare skuldsaneringslagen från 2006. Den nya lagen har som övergripande syfte att fler evighetsgäldenärer ska få möjlighet att ansöka om och genomgå skuldsanering.

Den nya skuldsaneringslagen innebär bl.a. följande ändringar i förhållande till 2006 års lag.

Kronofogdemyndigheten ska lämna upplysningar om skuldsanering till svårt skuldsatta fysiska personer som är eller har varit föremål för verkställighet enligt utsökningsbalken (2 §). Avsikten är att myndigheten ska använda sig av den kunskap som finns om skuldsatta i de egna databaserna (utsöknings- och indrivningsdatabasen, betalningsföreläggande- och handräckningsdatabasen samt konkurstillsynsdatabasen) för att nå ut till presumtiva skuldsaneringsgäldenärer och göra dem medvetna om skuldsaneringsinstitutet. Genom upplysningarna ska gäldenären få information om att skuldsanering finns och vad en sådan innebär. Dessutom kan gäldenären få information om att han eller hon kan vända sig till kommunens budget- och skuldrådgivare för att få hjälp. Upplysningarna kan lämnas i skriftlig eller muntlig form, t.ex. genom informationsblad eller vid ett personligt möte (prop. 2015/16:125 s. 202 f.).

Kravet på s.k. kvalificerad insolvens har förtydligats och nyanserats. Med kvalificerad insolvens avses enligt definitionen i 7 § att gäldenären inte rätteligen kan betala sina skulder och att denna oförmåga med hänsyn till samtliga omständigheter kan antas bestå under överskådlig tid. Vid

prövningen av rekvisitet kvalificerad insolvens ska det enligt förarbetena göras en nyanserad bedömning i vilken samtliga relevanta omständigheter ska beaktas. Det är inte endast fråga om en matematisk beräkning av hur lång tid det skulle ta för en gäldenär med en viss inkomstnivå att betala sina skulder. Beräkningen måste följas av en realistisk prognos över gäldenärens förutsättningar, i vilken samtliga kända omständigheter ska beaktas. (prop. 2015/16:125 s. 207). Det anförs vidare att vad som utgör överskådlig tid kan variera avsevärt mellan olika gäldenärer och att någon statisk tidsperiod därför inte kan tillämpas. Hur långt fram i tiden prognosen ska sträcka sig kommer därför att variera från fall till fall (s. 207).

Betalningsplanens längd ska som huvudregel vara fem år. Det är möjligt att avvika från huvudregeln om det finns beaktansvärda skäl att bestämma en kortare tid (34 §). Tidigare gällde i stället ett krav på särskilda skäl. Genom ändringen till beaktansvärda skäl är avsikten enligt förarbetena att fler omständigheter kan beaktas vid bestämmandet av betalningsplanens längd och att fler betalningsplaner blir kortare än fem år. Regeringen bedömde att det finns fördelar med en betalningsplan som kan anpassas efter förhållandena i det enskilda fallet jämfört med en generell förkortning av betalningsplanen. Som skäl för det anfördes bl.a. att 2012 års skuldsaneringsutredning bedömde att det inte finns någon större efterfrågan på, eller andra skäl för, en generell förkortning av betalningsplanens längd. Det finns också enligt regeringen risker med att generellt förkorta betalningsplanen, t.ex. att fler gäldenärer skulle få avslag på sina ansökningar eftersom en skuldsanering skulle framstå som oskälig och att kreditvillkoren för konsumenter försämras. En generell förkortning skulle också, anförde regeringen, riskera att påverka betalningsmoralen och i grunden förtroendet för skuldsaneringsinstitutet, om inte förkortningen balanseras av inskränkande villkor som minskar gäldenärens möjlighet att beviljas skuldsanering. Regeringen delade därför utredningens bedömning att det finns fördelar med en betalningsplan som kan anpassas efter förhållandena i det enskilda fallet jämfört med en generell förkortning av betalningsplanen (prop. 2015/16:125 s. 89 f. och 222 f.).

Gäldenären har två betalningsfria månader varje år. Dessa månader är juni och december (38 § första stycket).

Vid sidan av skuldsaneringsinstitutet finns det i preskriptionslagen (1981:130) bestämmelser om preskription. Att en fordran preskriberas innebär att borgenären förlorar sin rätt att kräva ut fordran. I allmänhet gäller att fordringar preskriberas tio år efter tillkomsten, om inte preskriptionen avbryts dessförinnan (2 §). Preskriptionstiden är dock tre år för en fordran mot en konsument.

Budget- och skuldrådgivning

I samband med tillkomsten av den nya skuldsaneringslagen gjordes förtydliganden när det gäller dels kommunernas skyldighet att lämna budget- och skuldrådgivning till skuldsatta personer, dels Inspektionen för vård och

omsorgs tillsynsansvar över kommunernas budget- och skuldrådgivning. I socialtjänstlagen (2001:453) föreskrivs att kommunen ska lämna budget- och skuldrådgivning till skuldsatta personer och att den skyldigheten gäller även under ett skuldsaneringsförfarande och tills en beviljad skuldsanering är helt avslutad. Det anges vidare att Konsumentverket ska stödja och ge vägledning för den budget- och skuldrådgivning som kommunerna ska svara för (5 kap. 12 §). Som skäl för lagändringen anförde regeringen bl.a. att det enligt uppgift till utredningen fanns brister i tillsynen över kommunernas budget- och skuldrådgivning. Det konstaterades att Inspektionen för vård och omsorg, som relativt nyligen fått uppgiften som tillsynsmyndighet, hade efterfrågat ett tydligare utpekad tillsynsansvar och att myndigheten bl.a. ansåg att kommunernas ansvar för att lämna budget- och skuldrådgivning borde förtydligas och placeras i socialtjänstlagen. Det fanns enligt regeringen skäl att tydliggöra att budget- och skuldrådgivning utgör socialtjänst, oavsett i vilken del av den kommunala verksamheten tjänsten erbjuds, och att ansvaret för att hjälpa skuldsatta inte är direkt kopplat till skuldsaneringsssystemet, utan att ansvaret är bredare än så (prop. 2015/16:125 s. 101 f.).

Saneringslån

En åtgärd vid överskuldsättning och skuldsanering som har diskuterats och avfärdats vid ett antal tillfällen är möjligheten för samhället att erbjuda saneringslån till överskuldsatta individer. Frågan tog senast upp i betänkandet Överskuldsättning i kreditsamhället (SOU 2013:78) där en försöksverksamhet med saneringslån föreslogs. Som skäl anfördes att om många dyra lån kan ersättas med ett enda lån bör det både minska gäldenärens kostnader och öka möjligheten att på sikt bli av med skuldbördan. Utredningen konstaterade vidare att det finns marknadslösningar att tillgå, men att för många gäldenärer är inte dessa lån ett alternativ på grund av höga räntor och garantier (s. 238 i betänkandet). Regeringen har inte gått vidare med förslaget.

Pågående arbete

Uppdrag till Konsumentverket

Regeringen presenterade den 21 september 2015 en strategi för att motverka överskuldsättning. Underlag till strategin är bl.a. betänkandena Överskuldsättning i kreditsamhället? (SOU 2013:78) och Ut ur skuldfällan (SOU 2013:72). Inom ramen för strategin beslutade regeringen den 10 mars 2016 att ge Konsumentverket två uppdrag som bl.a. rör frågor om kommunal budget- och skuldrådgivning.

Enligt det första uppdraget ska Konsumentverket – efter samråd med Inspektionen för vård och omsorg, Kronofogdemyndigheten, Socialstyrelsen och andra berörda aktörer – ta fram och tillhandahålla rekommendationer för den kommunala budget- och skuldrådgivningen och följa upp hur de används (Fi2016/00957/KO). Bakgrunden till uppdraget anges vara att omfattningen

och kvaliteten på budget- och skuldrådgivningen varierar liksom att verksamheten är relativt okänd. Rekommendationerna finns numera tillgängliga och tar sikte på sex delområden under rubrikerna

- Verksamhetens innehåll
- Utbildning och kompetens
- Likvärdigt arbetssätt och säkerställa kompetens
- Kapacitet och uppföljning
- Tillgänglighet
- Stöd utan oskäligt dröjsmål.

I juni 2018 redovisade Konsumentverket sin uppföljning av hur rekommendationerna har använts i kommunerna (2018:11). Av rapporten framgår sammanfattningsvis följande.

Konsumentverket har fått positiva reaktioner på rekommendationerna. De har tydliggjort budget- och skuldrådgivarnas roll och vad verksamheten ska erbjuda för stöd. Flera kommuner har också sett dem som ett kvitto på att de gör rätt saker.

Verksamhetschefer har angett i vilken utsträckning budget- och skuldrådgivningen i deras kommun uppfyller varje rekommendation. Där socialnämnden är uppdragsgivare är andelen betydligt lägre än för de kommuner som har en annan uppdragsgivare. Tiden är en annan avgörande faktor. Kommuner som har mindre verksamhet för budget- och skuldrådgivning än 16 timmar per vecka anser i mindre utsträckning att de klarar att uppfylla rekommendationerna. Kommuner med få invånare eller som köper verksamhet har också svårare att klara av att följa rekommendationerna.

Ungefär fyra av tio kommuner anger att de inte lägger någon tid på utåtriktade insatser. Det är få kommuner som arbetar aktivt för att öka kännedomen om sin verksamhet eller genomför annat förebyggande arbete. Det är även få som stöttar de rådsökande under hela skuldsaneringsperioden eller lägger tid på samverkan. Trots det framkommer det i intervjuer med rådgivare och chefer att de flesta överlag är nöjda med sin verksamhet. Kommunerna anger i ganska hög grad att de uppfyller rekommendationerna.

Konsumentverket anser sammantaget att rekommendationerna bidragit till att kvaliteten överlag blivit bättre i landet men att den ännu inte är likvärdig. Skillnaderna mellan kommunerna är fortfarande stora. Utöver ett fortsatt arbete med att genomföra rekommendationerna föreslår Konsumentverket följande ytterligare åtgärder:

- riktat stöd till små kommuner
- prioritera utbildning
- nationell upplysningstjänst
- underlätta betalningsplaner
- underlätta informationsutbyte mellan myndigheter
- tillsyn av verksamheten

- fortsatt uppföljning.

Enligt det andra uppdraget, som regeringen beslutade om inom ramen för strategin för att motverka överskuldssättning, ska Konsumentverket i samarbete med Kronofogdemyndigheten och Finansinspektionen verka för en fördjupad samverkan med samhällsaktörer som utifrån sina verksamhetsområden bedöms kunna bidra till att personer som har eller riskerar att få problem med skulder kan få hjälp med att få ordning på sin ekonomiska situation (Fi2016/00958/KO). Konsumentverket skulle i årsredovisningarna för 2016, 2017 och 2018 redovisa hur arbetet med uppdraget fortskred. Uppdraget ska avslutas senast den 30 juni 2019, och Konsumentverket ska senast samma dag redovisa genomförandet av uppdraget och, så långt som möjligt, de resultat som har uppnåtts. För att underlätta samverkan gav regeringen den 1 september 2016 Konsumentverket i uppdrag att inrätta ett samverkansråd för budget- och skuldfrågor (Fi2016/03012/KO). I rådet ska Konsumentverket, Kronofogdemyndigheten, Finansinspektionen, Kriminalvården och Försäkringskassan ingå. Även andra aktörer som bedöms kunna bidra i arbetet mot överskuldssättning ska bjudas in.

I årsredovisningen för 2017 skriver Konsumentverket följande om uppdraget om fördjupad samverkan:

Uppdraget att bidra till fördjupad samverkan mot överskuldssättning har kommit halvvägs och, hittills, med goda resultat. Många nya arenor har skapats och ett mycket stort antal aktörer och pågående aktiviteter på lokal, regional och nationell nivå har identifierats. I arbetet mot överskuldssättning har Konsumentverket prioriterat arbete riktat till personer som finns i riskzonen för att bli överskuldssatta, exempelvis genom insatser för att stävja barns skulder, lokal samverkan kring enskilda med ekonomiska bekymmer samt förebyggande insatser mot unga vuxna med försörjningsstöd och nyanlända. Vi bedömer att det har bidragit till bättre förutsättningar för samordnade insatser för enskilda som riskerar att få problem med sin ekonomi.

Tidigare behandling

I samband med lagförslaget om en ny skuldsaneringslag behandlade utskottet motioner med förslag på ett tillkännagivande till regeringen om att betalningsplanen vid skuldsanering som huvudregel ska bestämmas till tre år. Utskottet uttalade att det ställt sig bakom regeringens lagförslag om att betalningsplanen som huvudregel fortfarande ska bestämmas till fem år, men att en kortare tid ska kunna bestämmas redan om det finns beaktansvärda skäl. Utskottet ansåg att det finns fördelar med en betalningsplan som kan anpassas efter förhållandena i det enskilda fallet jämfört med en generell förkortning av betalningsplanen. Lagändringen borde också enligt utskottet leda till både att fler omständigheter kan beaktas vid bestämmandet av betalningsplanens längd och att fler betalningsplaner blir kortare än fem år. Utskottet förklarade sig dock utgå från att regeringen följer upp den nya lagstiftningen och vidtar de åtgärder som krävs om lagändringarna inte får önskat resultat.

Sammanfattningsvis ansåg utskottet att det saknades anledning att rikta något tillkännagivande till regeringen och avstyrkte därför motionsyrkandena. Riksdagen följde utskottets förslag (bet. 2015/16:CU19, rskr. 2015/16:235).

I samma lagstiftningsärende behandlade utskottet även ett motionsyrkande om en tidsgräns för bedömningen av kvalificerad insolvens. Utskottet anförde att det nya skuldsaneringsinstitutet innebär att kravet på kvalificerad insolvens har förtydligats och nyanserats. Utskottet uttalade vidare att det vid prövningen av rekvisitet kvalificerad insolvens ska göras en nyanserad bedömning i vilken samtliga relevanta omständigheter ska beaktas. På detta sätt kan hänsyn tas till att personer befinner sig i olika livssituationer och har olika möjligheter att betala av sina skulder. Utskottet ansåg mot denna bakgrund att det saknades skäl för riksdagen att ta något initiativ i frågan och avstyrkte motionsyrkandet. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottet behandlade även motioner med förslag på ett tillkännagivande till regeringen om att Konsumentverket ska ansvara för tillsynen över kommunernas budget- och skuldrådgivning och att reglerna om kommunernas skyldighet att lämna budget- och skuldrådgivning ska vara placerade i skuldsaneringslagen. Utskottet avstyrkte motionerna med hänvisning bl.a. till att det gjorts förtydliganden när det gäller kommunernas skyldighet att lämna budget- och skuldrådgivning till skuldsatta personer och Inspektionen för vård och omsorgs tillsynsansvar över kommunernas budget- och skuldrådgivning. Riksdagen följde utskottets förslag.

Motsvarande motionsyrkanden som de ovannämnda har därefter även behandlats i betänkande 2016/17:CU8. Utskottet konstaterade att frågan nyligen varit föremål för utskottets överväganden i samband med införandet av den nya skuldsaneringslagen. Utskottet fann därför inte anledning att frångå sitt tidigare ställningstagande och avstyrkte motionsyrkandena. Riksdagen följde utskottets förslag.

I betänkande 2016/17:CU8 behandlade utskottet även ett motionsyrkande om slutlig preskription. Utskottet konstaterade att ett sådant förslag fanns med i en av de utredningar som låg till grund för regeringens strategi mot överskuldsättning och att den utredningen hade avslutats i samband med antagandet av strategin. Utskottet fann mot bakgrund av de förbättrade möjligheter till skuldsanering som den nya skuldsaneringslagen innebär och de övriga åtgärder mot överskuldsättning som regeringens strategi omfattar att det inte fanns skäl att föreslå något initiativ från riksdagen med anledning av motionerna. Motionsyrkandena avslogs därför. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att motionsyrkanden som i allt väsentligt överensstämmer med de nu aktuella har behandlats av utskottet vid ett flertal tillfällen de senaste åren bl.a. vid behandlingen av lagstiftningsärendet om en ny skuldsaneringslag och våren 2017 i betänkande 2016/17:CU8. Utskottet har

inte ändrat inställning sedan dess och står fast vid sina ställningstaganden när det gäller betalningsplanens längd vid skuldsanering, kraven på kvalificerad insolvens och en överflyttning av tillsynsansvaret från Inspektionen för vård och omsorg till Konsumentverket. Utskottet gör inte heller någon annan bedömning än tidigare när det gäller yrkandet om en slutlig preskriptionstid. Motionerna 2018/19:2830 (M) yrkande 1 och yrkande 3 i denna del, 2018/19:2838 (C) yrkande 7 och 2018/19:2914 (KD) yrkandena 55 och 56 bör därför avslås.

Som redovisats ovan har Konsumentverket fått två olika uppdrag, varav det ena syftar till att stärka omfattningen och kvaliteten på budget- och skuldrådgivning genom rekommendationer. Enligt det andra uppdraget ska Konsumentverket verka för en fördjupad samverkan med samhällsaktörer som utifrån sina verksamhetsområden bedöms kunna bidra till att personer som har eller riskerar att få problem med skulder får hjälp med att ordna upp sin ekonomi. Enligt Konsumentverket har rekommendationerna bidragit till att kvaliteten överlag blivit bättre i landet men den är ännu inte likvärdig. Konsumentverket uppger vidare att uppdraget för att bidra till fördjupad samverkan hittills har gett goda resultat och att det bidragit till bättre förutsättningar för samordnade insatser för enskilda som riskerar att få problem med sin ekonomi.

Sammanfattningsvis konstaterar utskottet att lagstiftningen varit i kraft under en relativt kort tid, och att det pågår ett arbete med att stärka kvaliteten och omfattningen av budget- och skuldrådgivningen och med att få till stånd en fördjupad samverkan mellan berörda myndigheter för att stödja personer som riskerar att få problem med skulder. Mot denna bakgrund anser utskottet att det inte finns skäl för riksdagen att ta ett initiativ när det gäller ytterligare åtgärder för att stärka skuldsaneringsinstitutet. Motionerna 2018/19:337 (SD) yrkande 4 och 2018/19:2830 (M) yrkande 3 i denna del bör därför avslås.

Företagsrekonstruktion

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en översyn av lagen om företagsrekonstruktion. Utskottet hänvisar till pågående EU-förhandlingar och pågående beredningsarbete inom Regeringskansliet.

Jämför reservation 7 (M).

Motionen

I kommittémotion 2018/19:2829 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör se över lagen om företagsrekonstruktion. Motionärerna hänvisar bl.a. till de förslag som lagts

fram i betänkandet *Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet* (SOU 2016:72) som tar sikte på borgenärernas intressen.

Bakgrund

Företagsrekonstruktion är ett alternativ till konkurs för företag som har ekonomiska problem men som på sikt har en möjlighet att överleva. Bestämmelserna finns i lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion. Enligt lagen kan företag ansöka i domstol om rekonstruktion. Om domstolen beviljar rekonstruktionen utser den en rekonstruktör. I en företagsrekonstruktion kan det ingå ett offentligt ackord. Det innebär att fordringsägarna får avstå från en del av sina fordringar. Under den tid företagsrekonstruktionen pågår får som huvudregel utmätning inte ske.

Pågående arbete

Regeringen gav den 5 februari 2015 en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av bl.a. lagen om företagsrekonstruktion för att ge fler livskraftiga företag med betalningssvårigheter en möjlighet till en andra chans (dir. 2015:10). Utredningen, som antog namnet *Entreprenörskapsutredningen*, överlämnade den 16 oktober 2016 betänkandet *Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet* (SOU 2016:72). I betänkandet föreslås olika förslag som syftar till att öka borgenärernas förtroende för rekonstruktionsprocessen. Det handlar dels om att förslag till rekonstruktörer ska föregås av kontakter med borgenärerna, dels om ett ökat beviskrav och att det ska lämnas mer information redan i samband med ansökan om rekonstruktion. Betänkandet har varit föremål för remissbehandling, och remisstiden gick ut den 31 januari 2017. De delar av betänkandet som avser företagsrekonstruktion bereds i Justitiedepartementet.

Utöver den inhemska översynen av lagen om företagsrekonstruktion lade EU-kommissionen den 22 november 2016 fram ett förslag till direktiv om företagsrekonstruktion och om en andra chans för seriösa företagare (COM(2016) 723). Målet med direktivet är bl.a. att minska antalet konkurser av i grunden fungerande företag och förbättra företagares utsikter att få en andra chans. Det föreslås harmoniserade regler om rekonstruktion av företag. Det ska vara möjligt att inom ramen för rekonstruktionsförfarandet besluta om nedsättning av företagets skulder. Vidare föreslås ett regelverk för skuldsanering för företagare som innebär att det ska vara möjligt för en företagare att befrias från betalningsansvar för sina skulder efter tre år. Slutligen föreslås åtgärder som ska förbättra effektiviteten i insolvensförfarandena, bl.a. utbildning för domare, regler om utnämmandet av rekonstruktörer och regler om sammanställning av statistik. Förhandlingarna pågår fortfarande och beräknas, enligt uppgift från Justitiedepartementet, vara avslutade före Europaparlamentsvalet i maj 2019.

Tidigare behandling

Utskottet har behandlat motionsyrkanden om företagsrekonstruktion vid ett antal tillfällen, senast våren 2018 (bet. 2017/18:CU17). Utskottet hänvisade då till sitt ställningstagande i betänkande 2016/17:CU8. Utskottet, som avlog samtliga motionsyrkanden i ärendet, hänvisade bl.a. till att det i betänkandet Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet lämnas olika förslag som syftar till att ge fler livskraftiga företag med betalningssvårigheter en möjlighet till en andra chans. Utskottet hänvisade vidare till att EU-kommissionen lagt fram ett förslag till direktiv om företagsrekonstruktion och om en andra chans för seriösa företagare som bl.a. syftar till att minska antalet konkurser av i grunden fungerande företag. Utskottet konstaterade mot denna bakgrund att det pågår ett arbete som ligger helt i linje med önskemålen i motionerna och avstyrkte dessa. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det fortfarande pågår EU-förhandlingar om företagsrekonstruktion och att betänkandet Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet är under beredning inom Regeringskansliet. Utskottet anser därför att det inte finns anledning för riksdagen att ta ett initiativ i frågan och att motionsyrkandet bör avslås.

Skärt kontroll vid konkursansökan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om säkrare identifiering av sökanden vid konkursansökan. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstagande och pågående arbete.

Jämför reservation 8 (KD).

Motionen

I kommittémotion 2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 57 föreslås ett tillkännagivande om att det bör ställas krav på säkrare identifiering vid ansökan om personlig konkurs. Motionärerna anför att sökanden bör legitimera sig, t.ex. genom bank-id, och därefter bekräfta ansökan.

Bakgrund

Konkurslagen

Bestämmelser om förfarandet vid konkurs finns i konkurslagen (1987:672), förkortad KL. I 2 kap. 1 § KL anges att en ansökan om konkurs ska göras skriftligen hos behörig tingsrätt och vara egenhändigt undertecknad av

sökanden eller sökandens ombud. Om ansökan avser en fysisk person ska ett hemortsbevis bifogas, och om ansökan gäller en juridisk person (aktiebolag, ekonomisk förening eller handelsbolag) ska ett registreringsbevis bifogas. Ett registreringsbevis innehåller uppgifter om bl.a. företagets namn, verksamhet, firmatecknare, adress och styrelse. Enligt 2 kap. 7 § KL ska en uppgift av gäldenären om att han eller hon är insolvent godtas, om det inte finns särskilda skäl att inte göra det. I förarbetena till motsvarande bestämmelse i den tidigare gällande konkurslagen anges att gäldenärens uppgift om obestånd undantagsvis bör prövas närmare och att det i normalfallet inte ligger någon undersökningsplikt på domstolen. Särskilda skäl att inte godta en uppgift om insolvens anges t.ex. vara att det råder oenighet bland ställföreträdarna om huruvida bolaget kan anses vara på obestånd (se prop. 1975:6 s. 117 f.). Har domstolen tillgång till sådan information bör den som regel pröva sökandens uppgift om obestånd. I 2 kap. 14–23 §§ KL finns bestämmelser om prövning av konkursansökan m.m. Enligt huvudregeln ska en ansökan prövas genast – utan förhandling – om gäldenären är sökande eller han eller hon har medgett en borgenärs ansökan. I övriga fall ska ansökan prövas vid en förhandling. Enligt 2 kap. 22 § KL får en konkursansökan inte återkallas sedan beslut om konkurs har meddelats. Beslutet kan dock hävas i högre instans om gäldenären har överklagat och kan visa att han eller hon är solvent.

Pågående arbete

Regeringen beslutade den 17 augusti 2017 att ge en särskild utredare i uppdrag att utreda och lämna förslag till förändringar av de krav och rutiner som gäller för svenska identitetshandlingar. Syftet är att minska det ökande antalet bedrägerier som begås med förfalskade identitetshandlingar (dir. 2017:90). Utredningen har antagit namnet 2017 års ID-kortsutredning. Utredningen ska bl.a. föreslå hur antalet identitetshandlingar och utfärdare ska begränsas, analysera och föreslå hur verifieringen av äktheten och giltigheten av identitetshandlingar kan förbättras samt utreda och vid behov föreslå hur identitetshandlingar bör utfärdas och utformas för att bli säkrare. Utredningen ska också lämna nödvändiga författningsförslag. Uppdraget ska redovisas senast den 29 mars 2019.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade motionsyrkanden om skärpt kontroll vid konkursansökan våren 2018 i betänkande 2017/18:CU17. Utskottet avstyrkte då motionsyrkandena bl.a. med hänvisning till pågående arbete. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det fortfarande pågår ett utredningsarbete för säkrare identitetshandlingar. Utskottet anser bl.a. mot den bakgrunden att det inte finns anledning för riksdagen att ta ett initiativ med anledning av motionen. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Konkurslagen och lönetvisteförhandlingar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ändring i konkurslagen när det gäller tvistiga lönefordringar. Utskottet hänvisar till gällande rätt.

Motionen

I motion 2018/19:745 av Isak From och Åsa Karlsson (båda S) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga en ändring i konkurslagen för att göra det möjligt för tingsrätten att bedöma helheten av ett bolags ekonomiska situation vid en konkursförhandling. Motionärerna menar att om en arbetsgivare invänder mot en lönefordran vid en konkursförhandling kan tingsrätten inte fatta ett beslut om konkurs. I stället inleds tvisteförhandlingar mellan fackföreningen och arbetsgivaren enligt en process som följer förhandlingsordningen. Detta kan pågå i flera år, vilket får förödande privatekonomiska konsekvenser för arbetstagaren.

Bakgrund

Konkurslagen

Bestämmelser om förfarandet vid konkurs finns i konkurslagen (1987:672), förkortad KL. I 2 kap. 1 § KL anges att en ansökan om konkurs ska göras skriftligen hos behörig tingsrätt och vara egenhändigt undertecknad av sökanden eller sökandens ombud. Om ansökningen görs av en borgenär ska uppgift om fordran och de omständigheter i övrigt som yrkandet grundas på lämnas av borgenären. Upptas en borgenärs konkursansökan ska rätten sätta ut en förhandling för prövning av ansökningen. Förhandlingen ska som huvudregel hållas inom två veckor från det att ansökningen kom in till rätten (2 kap. 16 §).

Enligt 2 kap. 9 § KL presumeras en gäldenär som är bokföringsskyldig vara insolvent under vissa förutsättningar. Det kan t.ex. handla om en arbetsgivare som inte har betalat en klar och förfallen lönefordran. Om arbetsgivaren har delgetts en betalningsuppsmaning att betala fordran och underlåter att betala inom en vecka samt arbetstagaren begär arbetsgivaren i konkurs inom tre

veckor därefter, ska arbetsgivaren anses vara insolvent och kan försättas i konkurs, om fordran fortfarande är obetald.

Förmånsrättslagen och lönegarantilagen

Om arbetsgivaren försätts i konkurs har arbetstagaren förmånsrätt enligt förmånsrättslagen (1970:979) till betalning av vissa lönekrav framför de flesta övriga fordringsägarna i konkursen. Förmånsrätt gäller för lönefordringar, liksom annan ersättning på grund av anställningen, som löper på tiden före konkursbeslutet och inom en månad därefter (12 §). Huvudregeln är att fordringen inte får ha tjänats in tidigare än tre månader före konkursansökan. Även om en arbetstagares lönefordran är förenad med förmånsrätt i arbetsgivarens konkurs händer det dock att betalning inte kan ske från konkursboet. Reglerna om förmånsrätt har därför kompletterats med lönegarantilagen (1992:497). Lagen, som gäller både vid konkurs och vid företagsrekonstruktion, innebär att staten, för en viss tid och upp till ett visst belopp, går in och betalar arbetstagarens fordringar på lön m.m. hos en arbetsgivare som har försatts i konkurs (7 §).

Medbestämmandelagen

Det finns även regler i lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet, förkortad MBL, som gäller hur tvister ska lösas, t.ex. bestämmelserna om tvister om arbetsskyldighet (34 § MBL) och tvister om lön (35 § MBL). Ett av syftena med bestämmelserna är att sådana tvister ska lösas så snabbt som möjligt. Några av förutsättningarna för att 35 § MBL ska vara tillämplig är att det har uppstått en tvist om lön eller annan ersättning som grundas på avtal eller lag (s.k. rättstvist). För att bestämmelsen ska gälla förutsätts också att lönetvisten har uppstått mellan arbetsgivare och arbetstagarorganisation som är bundna av samma kollektivavtal och att tvisten gäller en medlem i den avtalsbundna arbetstagarorganisationen. Arbetsgivaren ska omedelbart påkalla förhandling i tvisten. Om tvisten inte kan lösas vid förhandling, ska arbetsgivaren väcka talan vid domstol. Om inte arbetsgivaren begär förhandling eller väcker talan i enlighet med vad som anges i MBL, är arbetsgivaren skyldig att betala lön i enlighet med arbetstagarorganisationens mening, om inte kravet är oskäligt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att en arbetstagarare har ett skydd för sin lönefordran i arbetsgivarens konkurs enligt gällande regler om förmånsrätt och lönegaranti. Mot den bakgrunden anser utskottet att det inte finns skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionen. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Beräkning av förbehållsbeloppet vid löneutmätning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att kostnader för umgänge med barn ska beaktas vid beräkning av förbehållsbeloppet vid löneutmätning. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstagande och pågående beredningsarbete inom Regeringskansliet.

Jämför reservation 9 (KD).

Motionen

I partimotion 2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 47 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga en lagändring som innebär att kostnader för umgänge med barn ingår i förbehållsbeloppet vid löneutmätning.

Bakgrund

I 7 kap. utsökningsbalken (UB) finns bestämmelser om utmätning av lön m.m. Lön får tas i anspråk genom utmätning endast till den del den överstiger vad gäldenären behöver för sitt och familjens underhåll samt till fullgörande av betalningsskyldighet mot någon annan som vid utmätningen har bättre rätt till lönen (4 §). Den del av gäldenärens lön som inte får tas i anspråk genom utmätning (förbehållsbeloppet) bestäms av Kronofogdemyndigheten med ledning av ett normalbelopp som kan variera beroende på om gäldenären är ensamstående eller sammanlevande med en annan person eller har barn. Ett normalbelopp innefattar alla vanliga levnadskostnader utom bostadskostnader, som beräknas särskilt och läggs till normalbeloppen (5 §).

Enligt ett bemyndigande med stöd av 5 § utfärdar Kronofogdemyndigheten årligen föreskrifter om bestämmande av förbehållsbeloppet vid utmätning av lön m.m. Kronofogdemyndigheten utfärdar även allmänna råd om bestämmande av förbehållsbeloppet. Enligt dessa råd bör det inte göras något tillägg till normalbeloppet för kostnader för umgänge med barn som inte bor varaktigt med gäldenären.

Högsta domstolen har i rättsfallet NJA 2015 s. 211 tagit ställning till om kostnader som uppstår i samband med att ett barn återkommande vistas hos en förälder ska beaktas vid beräkning av förbehållsbeloppet vid löneutmätning. Enligt domstolen bör det, när förbehållsbeloppet bestäms, beaktas att även barn som inte bor varaktigt hos gäldenären hör till hans eller hennes familj. Kostnader som uppstår i samband med att barnet återkommande vistas hos föräldern kan inte anses ingå i normalbeloppet för vuxna. Enligt domstolen finns det därför anledning att ta hänsyn till sådana kostnader med ett schablonmässigt bestämt belopp som är beroende av omfattningen av umgänget.

Pågående arbete

Som redovisats ovan under avsnittet om distansutmätning har en översyn av utskökningsbalken gjorts i betänkandet Ett modernare utskökningsförfarande (SOU 2016:81). Utredningen hade bl.a. i uppdrag att ta ställning till om gäldenären vid löneutmätning ska kunna tillgodoräknas umgängeskostnader och i så fall föreslå hur det ska regleras. Utredningen föreslår att kostnader för umgänge med barn ska beaktas i löneutmätningens förfaranden. Det föreslås vidare att kostnader som avser en gäldenärs livsföring i övrigt ska fastställas av regeringen i 7 kap. 4 § utskökningsförordningen. Betänkandet har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade motsvarande motionsyrkande våren 2018 i betänkande 2017/18:CU17. Utskottet konstaterade att förslag som ligger i linje med motionsförslaget för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Utskottet ansåg att det pågående arbetet inte borde föregripas genom någon åtgärd från riksdagens sida och avslag yrkandet. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det fortfarande pågår ett beredningsarbete i Regeringskansliet av förslag som ligger i linje med motionsyrkandet. Utskottet anser, i likhet med tidigare, att det pågående arbetet inte bör föregripas genom någon åtgärd från riksdagen. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Reservationer

1. Distansutmätning, punkt 7 (M)

av Mats Green (M), Lars Beckman (M), David Josefsson (M) och Maria Stockhaus (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2018/19:1352 av Maria Malmer Stenergard (M) och
2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 20.

Ställningstagande

I dag får utmätning av lös egendom som smycken, kontanter eller bilar göras av Kronofogdemyndigheten eller genom myndighetens försorg genom s.k. distansutmätning. Det har visat sig att det inte alltid är möjligt att genomföra distansutmätningar. Konsekvenserna av detta kan bli att om polisen stoppar en kriminellt belastad och skuldsatt person med en värdefull bil kan de inte omhänderta bilen. Både Polismyndigheten och Kronofogdemyndigheten har uppmärksammat behovet av ändrad lagstiftning och påpekat att en ändring i lagen skulle kunna leda till att betydligt mer egendom kan utmätas. Vi anser att det är viktigt att samhället skickar en signal till medlemmarna i de kriminella gängerna om att deras livsstil inte lönar sig i längden. Därför vill vi se en ändring av lagstiftningen så Kronofogdemyndigheten ska kunna utföra distansutmätning i betydlig fler fall än vad som är möjligt i dag. Frågan har behandlats i betänkandet Ett modernare utskökningsförfarande (SOU 2016:81). Vi anser att regeringen bör påskynda arbetet med frågan och ta nödvändiga initiativ i enlighet med det anförda. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

2. Avlägsnande av otillåtna bosättningar, punkt 9 (KD)

av Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 61 och avslår motion

2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkandena 62 och 63.

Ställningstagande

Personer som olovligen bosätter sig på privat mark för kortare eller längre tid har blivit ett växande problem för många markägare. Det nya avlägsnandeförfarandet som infördes 2017 har till syfte att främja markägares möjligheter att skydda sin mark, i synnerhet genom de lättade kraven på identifiering av ockupanterna som tidigare ålagts markägaren. Det nya förfarandet innebär också att markägarens kostnader för att freda sin mark minskar genom att markägaren inte längre behöver ansvara för förvaring av ockupanternas egendom. Förrättningsavgifterna hos Kronofogdemyndigheten kvarstår dock. Som redovisats ovan har grundavgifterna för verkställighet av ett avlägsnande sänkts till 300 kronor, och sökandens ansvar för grundavgifter i ett mål om avlägsnande har begränsats till högst 3 000 kronor. Jag anser dock att markägare inte bör beläggas med några förrättningskostnader över huvud taget.

Regeringen bör därför återkomma med ett lagförslag som innebär att markägare som ansöker om avlägsnande inte ska belastas med några förrättningskostnader.

Jag instämmer i övrigt i majoritetens bedömning med där anförda skäl att önskemålen i motion 2018/19:2914 (KD) yrkandena 62 och 63 får anses vara tillgodosedda.

3. Betalningsplanens längd vid skuldsanering, punkt 10 (M, C, KD, L)

av Larry Söder (KD), Mats Green (M), Ola Johansson (C), Lars Beckman (M), David Josefsson (M), Maria Stockhaus (M) och Juno Blom (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2830 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 3 i denna del,

2018/19:2838 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 7 i denna del och

2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 56.

Ställningstagande

En mycket angelägen fråga är att förkorta gäldenärernas totala överskuldsettningsperiod så att de så snabbt som möjligt kan bli ekonomiskt rehabiliterade och komma tillbaka till ett mer normalt samhällsliv. Det är bättre att snabbt befrias från sin skuld än att erbjudas tidsbegränsade avbetalningsfria perioder under pågående skuldsanering. Vidare bör regelverket för skuldsanering vara rättvist och förutsebart. Vi anser mot denna bakgrund att betalningsplanen som huvudregel ska bestämmas till tre år i stället för fem. Det finns då inte någon anledning att dessutom låta två månader per år vara betalningsfria.

Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med lagförslag som innebär att betalningsplanen vid skuldsanering för privatpersoner som huvudregel ska bestämmas till tre år utan några betalningsfria månader.

Vad som ovan anförts bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

4. Skuldsanering och budget- och skuldrådgivning i övrigt, punkt 11 (M)

av Mats Green (M), Lars Beckman (M), David Josefsson (M) och Maria Stockhaus (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2830 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 1 och 3 i denna del och avslår motionerna

2018/19:337 av Markus Wiechel (SD) yrkande 4,

2018/19:2838 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 7 i denna del och

2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 55.

Ställningstagande

Vi instämmer i majoritetens bedömning med där anförda skäl att motionerna 2018/19:337 (SD) yrkande 4, 2018/19:2838 (C) yrkande 7 i denna del och 2018/19:2914 (KD) yrkande 55 bör avslås.

Kommunernas budget- och skuldrådgivning spelar en viktig roll i skuldsaneringen. Att kommunernas skyldighet att lämna budget- och skuldrådgivning har förtydligats är något vi välkomnar, men vi menar att detta bör regleras i skuldsaneringslagen och inte i socialtjänstlagen. Tillsynsansvaret bör överföras till Konsumentverket som redan i dag har i uppgift att stödja budget- och skuldrådgivningen.

Tillgången till snabba krediter aldrig har varit större än i dag, vilket tyvärr även innebär att överskuldsättningen ökar. En strategi mot överskuldsättning måste därför också inbegripa åtgärder i ett tidigare led som gör att överskuldsättningen aldrig blir ett faktum. Vi anser att skuldsaneringsinstitutet bör göras mer tillgängligt för människor som verkligen behöver det och för vilka en skuldsaneringsprocess skulle öppna en väg ut ur skuldfällan. Vi föreslår därför att den kommunala budget- och skuldrådgivningen får ett tydligare uppdrag så att den kan komma in tidigare i processen och på så sätt hjälpa enskilda att tidigt komma ur överskuldsättning. Det bör införas en maximal kötid för att få hjälp av den kommunala budget- och skuldrådgivningen. Möjligheterna för ordinarie kreditgivare på marknaden att erbjuda saneringslån bör också utredas.

Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag på åtgärder som innebär en förstärkning av stödet från det offentliga i syfte att förbättra skuldsaneringen. Regeringen bör även återkomma till riksdagen med förslag till lagändringar som innebär att Konsumentverket ska ansvara för tillsynen över kommunernas budget- och skuldrådgivning samt att reglerna om kommunernas skyldighet att lämna budget- och skuldrådgivning ska vara placerade i skuldsaneringslagen.

Vad som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

5. Skuldsanering och budget- och skuldrådgivning i övrigt, punkt 11 (C, L)

av Ola Johansson (C) och Juno Blom (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2838 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 7 i denna del och avslår motionerna

2018/19:337 av Markus Wiechel (SD) yrkande 4,

2018/19:2830 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 1 och 3 i denna del och

2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 55.

Ställningstagande

Vi instämmer i majoritetens bedömning med där anförda skäl att motionerna 2018/19:337 (SD) yrkande 4, 2018/19:2830 (M) yrkandena 1 och 3 i denna del samt 2018/19:2914 (KD) yrkande 55 bör avslås.

Många människor är idag så skuldsatta att det inte på många år kan förväntas betala tillbaka sina skulder. Det är angeläget att människor inte tvingas kvar i en skuldsatt situation som innebär stor finansiell osäkerhet och utanförskap. Vi menar att kraven för kvalificerad insolvens enligt skuldsaneringslagen är för högt ställda och att frågan bör ses över.

Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med lagförslag som innebär att kraven för kvalificerad insolvens sänks.

Vad som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

6. Skuldsanering och budget- och skuldrådgivning i övrigt, punkt 11 (KD)

av Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 55 och avslår motionerna

2018/19:337 av Markus Wiechel (SD) yrkande 4,

2018/19:2830 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 1 och 3 i denna del och

2018/19:2838 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 7 i denna del.

Ställningstagande

Jag instämmer i majoritetens bedömning med där anförda skäl att motionerna 2018/19:337 (SD) yrkande 4, 2018/19:2830 (M) yrkandena 1 och 3 i denna del och 2018/19:2838 (C) yrkande 7 i denna del bör avslås.

Den grupp i samhället som lider svårast är de som i årtionden levt under hotet om indrivning av varje krona de kan tjäna utöver existensminimum. De skuldsatta och deras anhöriga lever ett kringskuret liv år efter år. De saknar ofta ork och förmåga att genomföra den totala skuldsanering som skulle vara dem till störst hjälp. Resultatet blir ofta att de hamnar i en alltmer omöjlig situation, med allt mindre hopp om att någonsin ta sig ur den. För att sätta en gräns på det livstidsstraff som den mest utsatta gruppen i praktiken lever under och öka möjligheten att bli skuldfri på sikt föreslog Utredningen om överskuldsättning i betänkandet Överskuldsättning i creditsamhället? (SOU 2013:78) att slutlig preskription ska inträda efter drygt 15 år för fordringar som fastställts av Kronofogdemyndigheten eller i domstol. Jag anser att utredningens slutsatser om en slutlig preskriptionstid bör övervägas för lagstiftning.

Vad som anförs ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

7. Företagsrekonstruktion, punkt 12 (M)

av Mats Green (M), Lars Beckman (M), David Josefsson (M) och Maria Stockhaus (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2829 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 3.

Ställningstagande

Lagstiftningen om företagsrekonstruktion är viktig för att fler företag ska få en möjlighet till en andra chans. Ett företag som långsiktigt bedöms ha överlevnadsförmåga, men som mer eller mindre tillfälligt har hamnat i betalningssvårigheter, ska kunna rekonstrueras i stället för att försättas i konkurs. Företagsrekonstruktion är därför ett sätt att minska risken för ett misslyckande, men möjligheten används i liten utsträckning. För att fler krisande företag ska använda sig av företagsrekonstruktion och för att antalet lyckade rekonstruktioner ska öka behöver borgenärerna ha förtroende för institutet. Genom reformer i enlighet med förslagen i Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet (SOU 2016:72), som tar hänsyn till borgenärernas intressen och som borgenärerna känner sig trygga med, bör även företagets möjlighet till krediter och tillväxt förbättras.

Vi anser att det är angeläget att förslagen i betänkandet genomförs snarast. Regeringen bör därför ta nödvändiga initiativ till att genomföra de aktuella förslagen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

8. Skärpt kontroll vid konkursansökan, punkt 13 (KD)

av Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 57.

Ställningstagande

Det finns i dag brister i handläggningen av konkursansökningar som medför att personer och företag ofrivilligt försätts i konkurs. Detta är möjligt eftersom någon egentlig kontroll av sökanden inte görs regelmässigt av domstolarna. En s.k. falsk konkurs kan få långtgående konsekvenser för enskilda personer, företag och bostadsrättsföreningar. Den utredning som regeringen har tillsatt och som syftar till att minska bedrägeribrotten genom användandet av falska identitetshandlingar är, enligt min mening, inte en tillräcklig åtgärd för att förhindra falska konkursansökningar. Min uppfattning är att det finns anledning för regeringen att se över regelverket för ansökningsförfarandet vid konkurs, särskilt när det gäller säkerställandet av sökandens identitet och hans eller hennes behörighet och befogenhet att ansöka om konkurs. Det bör ställas krav på att sökanden legitimerar sig och sedan bekräftar konkursbeslutet. Med dagens teknik kan det enkelt göras genom t.ex. användande av bank-id, och bekräftelse kan ske på sms. Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

9. Beräkning av förbehållsbeloppet vid löneutmätning, punkt 15 (KD)

av Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 47.

Ställningstagande

Föräldrar är de viktigaste personerna för barn, och de kan aldrig ersättas fullt ut. Det är viktigt att barn har tillgång till båda sina föräldrar även om de bor stadigvarande hos en av dem. I dag kan umgängesföräldrar som har löneutmätning behöva avstå från att träffa sina barn av ekonomiska skäl, eftersom kostnader för umgänge med barn inte beaktas vid löneutmätningens förfaranden. Det ligger inte i barnets intresse att umgänget med en förälder begränsas på detta sätt. Jag anser därför att regeringen bör prioritera arbetet med Utsökningsutredningens betänkande och så snart som möjligt presentera ett förslag som innebär att kostnader för umgänge med barn ska beaktas vid beräkning av förbehållsbeloppet vid löneutmätning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

Särskilda yttranden

1. Fordonsrelaterade skulder och fordonsmålvakter, punkt 6 (SD)

Mikael Eskilanderesson (SD), Roger Hedlund (SD) och Angelica Lundberg (SD) anför:

Genom att använda en fordonsmålvalt undgår fordonets verkliga ägare betalningsansvar för fordonsrelaterade skatter och avgifter, eftersom fordonsmålvakten är den som är betalningsansvarig för skulderna. Fordonsmålvakter betalar dock inte skatter eller avgifter, och staten går därmed miste om stora intäkter. Det finns över 2 miljarder kronor i fordonsrelaterade skulder till staten. Näringsdepartementet tillsatte en utredning i januari 2018 och utredaren redovisade i juli samma år uppdraget i departementspromemorian Översyn av lagstiftningen mot s.k. fordonsmålvakter (Ds 2018:33). Det är vår uppfattning att det nu inte främst behövs fler utredningar utan de åtgärder som föreslagits i promemorian bör snarast förverkligas genom ändrade regler. Vi vill vidare att regeringen tar initiativ till att begränsa möjligheten för personer att äga fler fordon, när det är uppenbart att det är frågan om en fordonsmålvalt. Det är vår uppfattning att problemen med fordonsmålvakter måste åtgärdas snarast. Med hänsyn till det arbete som pågår har vi dock valt att inte lämna någon reservation till förmån för motion 2018/19:1121 (SD) yrkande 27. Vi avser att noga följa arbetet och återkomma med förslag om det finns skäl för det.

2. Fordonsrelaterade skulder och fordonsmålvakter, punkt 6 (L)

Juno Blom (L) anför:

Den 1 juli 2016 trädde lagändringar i kraft för att motverka problemet med fordonsmålvakter. Tyvärr visar det sig att lagändringarna har haft mycket begränsad effekt. Det är uppenbart att lagstiftningen om fordonsmålvakter behöver skärpas ytterligare inom de ramar som uppställs av egendomsskyddet i Europakonventionen och regeringsformen.

Jag anser att flera olika möjligheter bör utredas, t.ex. att utöka kommunernas befogenheter att flytta målvakternas fordon även om de är korrekt parkerade. Samarbetet mellan de drabbade kommunerna och Kronofogdemyndigheten kan fördjupas ytterligare. Som en ytterligare åtgärd kan också övervägas att en person med omfattande fordonsrelaterade skulder inte ska kunna godkännas som registrerad ägare till nya fordon innan de gamla skulderna åtgärdats.

Som redovisats ovan har en särskild utredare haft i uppdrag att se över lagstiftningen mot s.k. fordonsmålvakter. Jag anser att utredarens konkreta

förslag bör genomföras inom en snar framtid. Jag stöder också utredarens förslag om en bred översyn av lagstiftningen om flyttning av fordon i vissa fall. Jag anser att regeringen bör ta initiativ till att en sådan översyn påbörjas. Mot bakgrund av det pågående arbetet har jag valt att inte lämna någon reservation till förmån för motion 2018/19:2589 (L) yrkandena 15 och 16. Jag kommer dock noga att följa det fortsatta arbetet med frågorna och återkomma med förslag om det finns skäl för det.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2018/19

2018/19:190 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda huruvida lagstiftningen bör eller kan justeras för att underlätta enskilda försäkringstagares förståelse och/eller villkor avseende tecknade fullvärdesförsäkringar och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:191 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förfallna fakturor och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:304 av Mikael Strandman (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en begränsning av antalet personbilar en privatperson får inneha i de fall privatpersonen redan innehar en eller flera personbilar med fordonsrelaterade skulder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:337 av Markus Wiechel (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur ytterligare konsumentvägledning kan ges för att stötta grupper som tenderar att hamna i skuldfällor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:590 av Lotta Finstorp (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftningen gällande att utnyttja fordonsmålvakter och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:713 av Anders Österberg (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till en hemförsäkring för den som bor i allmännyttan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:754 av Isak From och Åsa Karlsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en ändring i konkurslagen så att tingsrätten ges möjlighet att bedöma hela bolagets ekonomiska situation och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:949 av Hans Hoff (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av lagstiftningen när det gäller s.k. målvakter och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1058 av Pia Nilsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över begreppet särskilda skäl i kontraheringsprincipen vad gäller riktlinjerna för prematura barn och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1100 av Johanna Haraldsson m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om initiativ för en mer rättssäker trafikförsäkring och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1121 av Thomas Morell m.fl. (SD):

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda problematiken med bilmålvakter och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1133 av Anders Hansson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att göra hemförsäkringen obligatorisk för boende i flerfamiljshus och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1352 av Maria Malmer Stenergard (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökade möjligheter till distansutmätning och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1585 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa en obligatorisk reseförsäkring som täcker kostnader för sjuktransporter och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1759 av Johan Hultberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur möjligheten att registrera fordon på personer som redan har betydande fordonsrelaterade skulder kan begränsas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka att utländska stöldligor registrerar s.k. målvaktsbilar på samordningsnummer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:1775 av Lars Mejern Larsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga behovet av fler verktyg för att stoppa kriminaliteten kring avställda bilar och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2589 av Johan Pehrson m.fl. (L):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpt lagstiftning om fordonsmålvakter och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en fullständig översyn av lagen respektive förordningen om flyttning av fordon i vissa fall och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2765 av Mikael Oscarsson (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stänga dörren till missbruk av samordningsnummer genom att införa förbud i lagstiftningen mot att kunna ha mer än ett fordon när man har samordningsnummer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att oidentifierade personer inte ska ha laglig rätt att äga ett fordon och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2829 av Mats Green m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera lagen om företagsrekonstruktion och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2830 av Mats Green m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra budget- och skuldrådgivningen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka stödet från det offentliga för att förbättra skuldsanering och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2838 av Ola Johansson m.fl. (C):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skuldsanering och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att distansutmätning ska kunna ske i betydligt fler fall än vad som går i dag och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD):

55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om slutlig preskriptionstid och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att evighetsgäldenärers skuldsanering bör kortas till tre år och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ställa krav på säkrare identifiering vid personlig konkurs och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna att befria markägare från kostnadsansvar vid skadegörelse från bosättare och i samband med avhysningar och tillkännager detta för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att endast genomföra en proportionalitetsbedömning vid verkställande av en avhysning och tillkännager detta för regeringen.
63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en tidsfrist om fem dagar före ett avlägsnande och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD):

47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbehållsbelopp för umgängesförälder vid löneutmätning och tillkännager detta för regeringen.